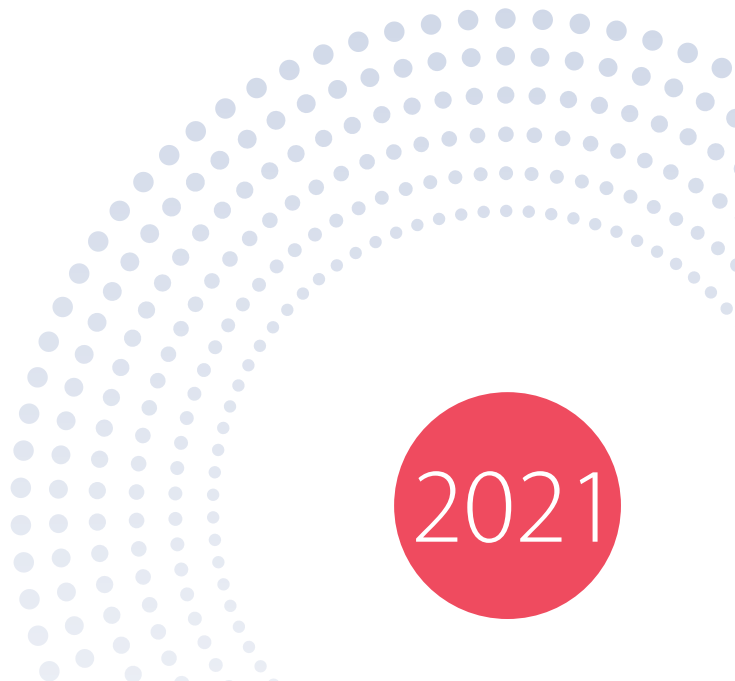

CARTE ALBA

2021

CARTEA ALBĂ

2021

Propunerile investitorilor străini
pentru îmbunătățirea climatului investițional
în Republica Moldova

© 2021 Asociația Investitorilor Străini (FIA) din Republica Moldova

Oficiul FIA
Str. Timiș 19, of. 301
MD-2009 Chișinău
Republica Moldova
Telefon: +373 22 24 43 17; +373 22 24 03 72
Internet: www.fia.md
E-mail: project.manager@fia.md; office@fia.md

Toate drepturile rezervate.

Acest volum este un produs realizat de către membrii și personalul permanent al Asociației Investitorilor Străini (FIA).

Conținutul acestei publicații reprezintă opinia comună a FIA și prin aceasta nu constituie temei de răspundere pentru eventualele erori sau omisiuni din text.

FIA acordă permisiunea de a reproduce, copia, distribui sau traduce extrase sau textul integral al acestui volum fără o solicitare formală în scris, cu condiția că astfel de copii să nu fie efectuate sau distribuite în scopul obținerii de profit, iar FIA să fie recunoscută autor în toate cazurile, fără excepție. Nimeni nu are dreptul să reproducă, copieze sau să distribuie conținutul acestui document, parțial sau integral, fără o solicitare formală în scris, cu excepția cazurilor enumerate.

FIA distribuie Cartea Albă în mod gratuit. Un număr limitat de copii în limba română și engleză sunt disponibile la sediul FIA.

Versiunile electronice pot fi accesate pe site-ul www.fia.md.

2021
Chișinău, Republica Moldova

CUPRINS

SISTEMUL JUSTIȚIEI

LEGISLAȚIA FISCALĂ

RELAȚIILE DE MUNCĂ

CONCURENȚĂ

MANAGEMENTUL DEȘEURILOR

DIGITALIZAREA ECONOMIEI

MEDICINĂ ȘI FARMACEUTICĂ

SUBIECTE FUNCiare

INDUSTRIA TELECOM

SISTEMUL FINANCIAR **NOU**

7

13

19

29

34

37

40

44

48

53

SUMAR EXECUTIV

Cartea Albă 2021, elaborată de către experții companiilor membre FIA, este la cea de-a șaptea ediție. Prima ediție a Cărții Albe a fost publicată în 2005, reprezentând o adevărată platformă pentru dialog între mediul de afaceri și autoritățile din Republica Moldova, reflectând prioritățile activității FIA.

Cartea Albă este cartea de vizită a Asociației și reprezintă un document cu titlu de recomandare, ce descrie un plan de acțiuni concret pentru ameliorarea climatului investițional din țară, atragerea și menținerea investițiilor în economia Republicii Moldova.

Capitolul I. Sistemul Justiției

Conform unor cercetări și studii internaționale, fenomenul corupției adânc înrădăcinat distruge Republica Moldova ca stat de drept și contribuie la declinul valorilor democratice general umane, îndeosebi periculos pe fundalul crizei generate de pandemia COVID-19.

În ciuda faptului că există un cadru juridic și instituțional, Republica Moldova continuă să fie afectată de semnificative deficiențe la nivelul corupției și guvernării. Aplicarea defectuoasă a legii are un impact negativ asupra investițiilor străine directe și a dezvoltării sectorului privat.

Este evident că autoritățile nu sunt în stare de sine stătător, fără sprijin din partea partenerilor externi de dezvoltare (în primul rând - UE și SUA), să identifice și să excludă din întregul sistem al justiției funcționarii corupți.

Pentru reabilitarea completă a sistemului justiției, în scopul excluderii corupției și asigurării dreptului de bază al cetățenilor Republicii Moldova la o investigație obiectivă și o justiție echitabilă, membrii Asociației Investitorilor Străini vin cu un șir de propuneri și măsuri în acest sens.

Capitolul II. Legislația Fiscală

Stocurilor investițiilor străine directe în Republica Moldova le revine o pondere de 40% din PIB-ul RM pentru anul 2019, relevă rezultatele Studiului cu privire la Impactul ISD în RM.

În același timp, pentru a menține și a stimula creșterea investițiilor, mediul de afaceri are nevoie de reguli predictibile, transparente și clare; consultarea prealabilă a acestor reglementări cu toți actorii implicați, în stricță conformitate cu legislația privind actele normative și cele ce reglementează activitatea de întreprinzător; asigurarea unui termen de grație pentru intrarea în vigoare și aplicarea noilor reglementări, etc.

Capitolul III. Relații de muncă

Succesul unei afaceri depinde, în cea mai mare parte – de Oamenii care contribuie zi de zi, prin competențele și dedicația lor.

Din acest motiv, relațiile de muncă reprezintă una dintre cele mai sensibile, importante și prioritare subiecte pentru fiecare dintre membrii FIA – investitori străini care implementează în companiile lor cele mai noi practici internaționale și care se aliniază la cele mai moderne tendințe, creând astfel condiții de muncă favorabile pentru angajații lor.

Din păcate, legislația sectorială, conține o multitudine de prevederi învechite, fapt ce creează numeroase provocări și impedimente pentru desfășurarea unei activități antreprenoriale eficiente. În ediția 2021 a Cărții Albe reiterăm ideea că pentru a crea o economie competitivă, se impune firesc modernizarea relațiilor de muncă, prin adaptarea sistemică și corespunzătoare a cadrului legal, în special a Codului Muncii, acest fapt contribuind direct la dezvoltarea unei economii prospere și crearea condițiilor propice pentru atragerea noilor investiții în Republica Moldova.

Capitolul IV. Concurență

O concurență sănătoasă este un element definitoriu al eficienței pieței și contribuie direct la echilibrul economic și bunăstarea societății.

Din acest motiv, membrii Asociației Investitorilor Străini, companii oneste, cu înalte valori corporative la nivelul gestionării afacerilor, susțin concurența loială echitabilă și practicile concurențiale transparente și corecte.

Astfel, pentru îndeplinirea dezideratelor enumerate supra, suntem conștienți de faptul că în primul rând, este necesară asigurarea independenței Consiliului Concurenței, prin reglementări concrete.

Capitolul V. Managementul Deșeurilor

La moment, omenirea se confruntă cu multiple probleme de ordin ecologic care ne pun în pericol propria existență, dar și pe cea a Naturii, în general. Poluarea de proporții a mediului, încălzirea globală, inundațiile și incendiile cu impact devastator, sunt doar o parte din exemple care ne demonstrează că aplicarea politicilor de mediu și luarea de măsuri în sensul salvării mediului sunt imperioase.

Una dintre cele mai importante cauze ale consecințelor negative expuse mai sus o constituie gestionarea defectuoasă a deșeurilor.

În acest context, Asociația Investitorilor Străini pledează pentru ajustarea cadrului legal și îmbunătățirea capacității instituționale spre implementarea angajamentelor internaționale în domeniul managementului integrat al deșeurilor.

Capitolul VI. Digitalizarea Economiei

Fiind unul dintre catalizatorii economiei, Digitalizarea la toate nivelurile a devenit un proces imperativ în context pandemic, necesar pentru asigurarea unei bune funcționări a tuturor ramurilor, inclusiv pentru asigurarea competitivității și facilitării relațiilor B2G, B2B și B2C.

Astfel, s-a resimțit necesitatea promovării la nivel național (cu implicarea Guvernului) a educației economice a populației în vederea utilizării instrumentelor financiare de la distanță, a implementării sistemelor de învățământ la distanță, a digitalizării tuturor proceselor autorităților de stat pe dimensiunea interacțiunii cu persoanele fizice/ juridice, pentru asigurarea accesibilității la serviciile prestate de către acestea, etc.

Capitolul VII. Medicină și Farmaceutică

Domeniul medical și activitatea instituțiilor din această sferă au fost profund afectate de criza epidemiologică generată de răspândirea noului tip de virus Covid-19.

Provocările cu care se confruntă sectorul au accentuat „locurile înguste” ce vizează insuficiența de cadre medicale, nevoia de reformare a sectorului, în special cel spitalicesc, importanța asistenței medicale primare, obiectivele de modernizare și digitalizare a serviciilor medicale.

Totodată, transparentizarea mecanismelor de luare și implementare a deciziilor, inclusiv în condiții de criză, trebuie prioritizate. Principiile de alocare a resurselor financiare din cadrul Sistemului Asigurării Obligatorii de Asistență Medicală în baza priorităților strategice urmează a fi transpuse în documente de politici la nivel național, asigurând oportunități egale pentru toți prestatorii de servicii medicale și facilitând accesul pacienților la servicii sigure, calitative și eficiente.

Capitolul VIII. Subiecte Funciare

Dintotdeauna, Republica Moldova s-a poziționat ca stat agrar, întrucât agricultura este unul dintre sectoarele definitorii ale economiei.

În același timp, acest sector nu înregistrează cote maxime de productivitate, cum ar trebui, ținând cont de specificul agrar al țării, din cauza costurilor ridicate, precum și din motivul unor serii de impedimente gene-

rate de legislația desuetă, care limitează funcțional și restricționează accesul investițiilor în acest domeniu. De asemenea, în condițiile încălzirii globale, schimbărilor climatice și a modificărilor de mediu, agricultorii întâmpină dificultăți în procesul de irigare al terenurilor agricole.

Astfel, considerăm oportună definitivarea și aprobarea unui Nou Cod funciar, care va soluționa un șir de propuneri și măsuri expuse în acest capitol, în special, va spori gradul de protecție al investițiilor existente, va duce la atragerea noilor investiții în agricultură în condiții echitabile și egale, pentru toți.

Capitolul IX. Industria Telecom

Operatorii de telecomunicații au importanță deosebită în economia RM, contribuția lor reprezentând 5,94 miliarde lei sau circa 2,87% din PIB în 2020. Totodată, ei se numără printre cei mai mari contribuabili și angajatori în Moldova. Operatorii investesc permanent în dezvoltarea și modernizarea infrastructurii lor, promovând inovațiile și asigurând progresul tehnologic, dar și sprijină numeroase proiecte sociale și inițiative în domeniul educației digitale.

Cu regret, capacitatea investițională a operatorilor, în special a celor din sectorul mobil, este afectată considerabil de suprataxarea inechitabilă, la care sunt supuși aceștia și care împiedică modernizarea și dezvoltarea rețelelor de telecomunicații bazate pe cele mai noi tehnologii și stabilirea de tarife mai accesibile pentru consumatorii finali, precum și de multiplele bariere administrative în dezvoltarea infrastructurii de comunicații moderne.

Capitolul X. Sistemul Financiar

Sistemul financiar are un rol foarte important în asigurarea funcționării și eficienței economiei Republicii Moldova.

Ultimul deceniu, acest sector a traversat o perioadă plină de turbulențe, care au impactat direct economia țării, dar și bunăstarea populației, fapt ce a condus la numeroase modificări în legislația sectorului financiar.

Cu toate acestea, pentru stabilirea unui echilibru funcțional și avantajos pentru toți prestatorii și beneficiarii sectorului financiar, experții FIA au identificat o serie de provocări și impedimente în activitatea instituțiilor financiare, precum și au elaborat un set de propuneri pentru ajustarea cadrului regulatoriu.

SISTEMUL JUSTIȚIEI

Conform **Clasamentului Indicelui Percepției Corupției (IPC)** pentru anul 2020, prezentat de *Transparency International*, Republica Moldova a înregistrat un scor de 34 puncte, fiind pe locul 115 din 180 de state. Totodată, cercetarea relevă faptul că fenomenul corupției adânc înrădăcinat distruge Republica Moldova ca stat de drept și contribuie la declinul valorilor democratice general umane, îndeosebi periculos pe fundalul crizei generate de pandemia COVID-19. Totodată, în Raportul Fondului Monetar Internațional (FMI) pentru anul 2020 cu privire la Republica Moldova și prezentat la 26 iulie 2021, sunt formulate următoarele concluzii: în ciuda faptului că există un cadru juridic și instituțional, Republica Moldova continuă să fie afectată de semnificative deficiențe la nivelul corupției și guvernării. Aplicarea defectuoasă a legii are un impact negativ asupra investițiilor străine directe și a dezvoltării sectorului privat.

Este evident că autoritățile nu sunt în stare de sine stătător, fără sprijin din partea partenerilor externi de dezvoltare (în primul rând - UE și SUA), să identifice și să excludă din întregul sistem al justiției funcționarii corupți.

Pentru reabilitarea completă a sistemului justiției, în scopul excluderii corupției și asigurării dreptului de bază al cetățenilor Republicii Moldova la o investigație obiectivă și o justiție echitabilă, membrii Asociației Investitorilor Străini vin cu un șir de propuneri și măsuri în acest sens.

Crearea unei Misiuni Temporare Speciale de Monitorizare a partenerilor de dezvoltare

- Se propune crearea unui mecanism de sprijin al RM pentru remedierea deficiențelor în domeniile reformei sistemului judiciar și luptei împotriva corupției, spre exemplu, după modelul MCV (Mecanism de Cooperare și de Verificare) instituit de Comisia Europeană pentru România.

În legătură cu aceasta, pentru Republica Moldova, se propune crearea, cu suportul partenerilor de dezvoltare, a unei *Misiuni de Monitorizare* (pentru o perioadă de până la 10 ani). Membrii Misiunii de Monitorizare trebuie să aibă acces la materialele tuturor cauzelor penale, administrative și civile aflate în gestiunea organelor de urmărire penală și instanțelor de judecată, cu excepția celor care constituie secret de stat, în scopul verificării obiectivității și legalității deciziilor emise la orice etapă a procesului de justiție: de la intentarea cauzelor penale, până la adoptarea deciziilor irevocabile a instanțelor de judecată, fără a substitui aceste organe și afecta independența lor.

În acest sens, evident, sunt necesare atât disponibilitatea partenerilor de dezvoltare de a susține acest proiect, cât și disponibilitatea Parlamentului de a introduce modificările corespunzătoare în legislația Republicii Moldova.

Asigurarea unui proces transparent de verificare și selectare a judecătorilor, procurorilor și colaboratorilor organelor de drept

- Procesul de selectare a candidaților la funcția de **judecător, procuror și colaborator al organelor de drept (MAI, SIS, Serviciul Vamal)**, de asemenea, trebuie să fie realizat **cu participarea obligatorie a Misiunii de Monitorizare a partenerilor de dezvoltare**, ținând cont atât de corespunderea averii declarate cu cea reală a persoanelor respective, a rudelor apropiate și a persoanelor de încredere, cât și de pregătirea profesională, integritatea și experiența candidaților.

Se propune de a solicita partenerilor de dezvoltare asistență în elaborarea și punerea în aplicare a mecanismelor de selectare a judecătorilor, procurorilor și colaboratorilor organelor de drept, pentru a asigura eliberarea sistemului justiției de persoanele corupte și/sau incompetente.

Crearea cadrului normativ care să permită atragerea experților / specialiștilor străini competenți, pentru a acorda sprijin colaboratorilor organelor procuraturii, organelor afacerilor interne și a Curții Supreme de Justiție în realizarea competențelor sale respectând principiile statutului de drept.

- În prezent, legislația interzice cetățenilor străini să activeze în cadrul instanțelor de judecată, procuraturii și organelor de drept (Ministerul Afacerilor Interne, SIS, Serviciul Vamal).

Introducerea mecanismelor anticorupție pentru asigurarea integrității judecătorilor, procurorilor și colaboratorilor organelor de drept (MAI, SIS, Serviciul Vamal) și controlul activității acestora.

- Perfecționarea legislației pentru punerea în aplicare a unor mecanisme efective de declarare a veniturilor, excluderea conflictelor de interese, ținând cont de legăturile de rudenie și cele spirituale tradiționale (nași, fini, cumetri, nepoți, veri, etc.), inclusiv prin controlul proprietății / bunurilor / averii rudelor, afinilor și persoanelor care oferă donații sau prestații gratuite judecătorilor, procurorilor și al colaboratorilor organelor de drept.

Asigurarea permanentă a monitorizării modului de viață al judecătorilor, procurorilor și al colaboratorilor organelor de drept, a veniturilor și cheltuielilor acestora. Refuzul acestor persoane de a dovedi legalitatea surselor de origine a proprietății / bunurilor / averii, care nu poate fi justificată, trebuie să devină temei indiscutabil pentru concedierea acestora și posibila confiscare a proprietății / bunurilor / averii.

Implicarea **Misiunii de Monitorizare a partenerilor de dezvoltare** în controlul asupra punerii în aplicare a acestor mecanisme, obligând organele de control să prezinte necondiționat angajaților Misiunii toată informația personală necesară, care ține de lucrătorii sistemului justiției.

Implementarea evaluării externe periodice a judecătorilor și procurorilor, cu suportul Misiunii de Monitorizare

- Evaluarea și reevaluarea judecătorilor și procurorilor trebuie să fie efectuate periodic, nu mai rar decât 1 dată la 2 ani**, cu participarea Misiunii de Monitorizare a partenerilor de dezvoltare.

Asigurarea instruirii judecătorilor

- Având în vedere că în ultima perioadă, Republica Moldova a transpus multe prevederi ale legislației comunitare, este necesară instruirea judecătorilor în domeniile specializate respective, inclusiv în drept concurențial, dreptul proprietății intelectuale, protecția datelor cu caracter personal, protecția consumatorilor, ș.a.

Revizuirea sistemului sancționator în domeniul afacerilor

- Revizuirea blocului infracțiunilor economice ale Codul Penal, în scopul **decriminalizării unor fapte care țin de riscul activității de întreprinzător**, cu excepția infracțiunilor care se comit în sfera bancară, spălării banilor, falsificării documentelor, etc.

De asemenea, considerăm necesară revizuirea Codului Penal, în sensul recalificării unor infracțiuni economice din "grave" în "mai puțin grave" prin creșterea plafoanelor monetare prevăzute în CPP și raportarea lor la realitățile economiei.

Introducerea în timpul perioadei de tranziție a interdicției de aplicare a arestului pentru comiterea infracțiunilor economice

- Interdicția de aplicare a arestului ca măsură de constrângere pentru infracțiunile economice „mai puțin grave”. În prezent, această măsură este folosită în mod abuziv pentru a exercita presiuni asupra oamenilor de afaceri și pentru a obține dovezi fictive.

Reformarea statutului de judecător de instrucție

- În prezent, judecătorul de instrucție este obligat să recunoască forțat toți pașii întreprinși de către procuror, deoarece se află într-o poziție vulnerabilă. În cazul respingerii demersului procurorului, acesta are dreptul de a contesta decizia judecătorului la Curtea de Apel, care poate anula decizia judecătorului, și, în acest caz, același procuror dispune de dreptul de a intenta un proces de urmărire penală cu privire la luarea de decizii ilegale.

Excluderea procedurii "medierea judiciară"

- Această procedură este una formală și care tergiversează procesul de judecată cu 45 de zile.

Practica instanțelor judecătorești dovedește ineficacitatea acestui instrument, or în marea majoritate a cazurilor, părțile eșuează în **încheierea tranzacțiilor de împăcare** în cadrul procedurii de mediere (scopul în sine a instrumentului procedural dat). Mai mult, încheierea unei tranzacții de împăcare, de către părțile implicate în litigiu, este posibilă și în afara/în lipsa procedurii de mediere judiciară, fapt care, la fel, conturează ineficacitatea acestui instrument. De asemenea, cadrul normativ în vigoare permite părților unui litigiu să încheie o tranzacție de împăcare și în afara unui proces de judecată (tranzacția de împăcare prin care se previne un proces de judecată), punând astfel la îndemâna părților mecanisme de soluționare a litigiilor pe cale extrajudiciară.

Modificarea cadrului legal, pentru a preveni solicitarea abuzivă a informației ce ține de secretul corespondenței sau date cu caracter personal

- La moment, mai multe autorități publice (care nu sunt organe de drept) și persoane abilitate prin lege să solicite orice informații necesare pentru exercitarea atribuțiilor lor (de exemplu: avocați, administratori ai procesului de insolvență, executori judecătorești, etc.) cer de la furnizorii de comunicații electronice informații ce țin

de secretul corespondenței (de exemplu: detalii apeluri) sau date cu caracter personal (de exemplu: geolocalizarea), fără niciun control prealabil judiciar, amenințând furnizorii cu atragerea la răspundere, inclusiv contravențională, pentru refuzul de prezentare a unor asemenea informații.

Pe de altă parte, măsura de colectare a informațiilor de la furnizorii de comunicații electronice, prevăzută de Codul de Procedură Penală a RM, este aplicată în mod abuziv de către unii reprezentanți ai organelor de drept, precum și de către judecătorii de instrucție, fapt ce poate fi demonstrat prin conținutul similar, aproape identic, al solicitărilor de colectare a informației de la furnizori cu privire la identificarea abonaților și serviciile prestate acestora, volumul informației solicitate și lipsa unei abordări personalizate, reieșind din speță (care permite obținerea unor informații foarte specifice despre activitatea și viața privată a unui număr impunător de persoane, inclusiv persoane cu funcții importante în stat și organele de drept, care nu au nicio legătură cu activitățile infracționale investigate).

Astfel, întru respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, este necesar să fie reglementate clar aspectele legate de autoritățile publice și persoanele terțe care au dreptul de acces la asemenea informații, condițiile în care poate fi exercitat acest drept și garanțiile împotriva solicitărilor abuzive sau excesive.

Crearea cadrului legal adecvat pentru blocarea legală a accesului la paginile web

- Furnizorii de comunicații electronice primesc solicitări din partea organelor de drept privind blocarea unor pagini Internet și adrese IP, care ar fi fost utilizate pentru susținerea mijloacelor bănești sau defăimarea unor persoane.

Aceste eforturi de protejare a populației de fraude sunt salutare, însă merită de menționat că asemenea solicitări nu se bazează pe un cadru juridic adecvat, nu soluționează problemele reclamate (pot fi create alte pagini web cu același scop) și creează un precedent periculos.

Orice măsură de blocare a accesului la orice conținut din Internet intră în conflict cu drepturile și libertățile fundamentale ale omului, cum sunt libertatea de exprimare, libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără intervenția autorităților publice, garantate de art. 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și art. 32, 34 și 54 din Constituție, și, prin urmare, trebuie (1) să fie prevăzută de lege și (2) să fie necesară, într-o societate democratică, pentru atingerea scopurilor definite mai sus.

În opinia Curții Europene a Drepturilor Omului, restricțiile, cum ar fi ordinele de blocare a internetului „nu sunt neapărat incompatibile cu Convenția, ca principiu. Cu toate acestea, este necesar un cadru legal, care să asigure atât un control strict asupra întinderii interdicțiilor, cât și un control judiciar eficient pentru a preveni orice abuz de putere [...]. În această privință, controlul judiciar al unei astfel de măsuri, bazat pe o cântărire a intereselor concurente în joc și menit să stabilească un echilibru între ele, este de neconceput fără un cadru care să stabilească norme precise și specifice privind aplicarea restricțiilor preventive asupra libertății de exprimare [...]” (Ahmet Yıldırım v. Turkey, Cerere Nr 3111/10, Hotărâre din 18.12.2012, § 67).

Articolul 7 alin. (1) lit. e1) al Legii nr. 20/2009, pe care se bazează asemenea solicitări, este o normă de blanchetă, care nu prevede la solicitarea cui (persoane private sau autorități publice și care anume) furnizorii sunt obligați să sisteze accesul, la comiterea căror infracțiuni sau încălcări ale legislației poate fi dispusă asemenea măsură, la care etapă a procesului penal sau administrativ poate fi dispusă asemenea măsură, prin care act juridic se dispune asemenea măsură, dacă asemenea măsură trebuie autorizată în prealabil de o instanță de judecată, care este modul de atac al unei asemenea măsuri, etc. Cealaltă normă legală, invocată de organele de drept, art. 217 alin. (1) CPP, nu este decât o normă generală, potrivit căreia un organ de urmărire penală poate sesiza persoana cu funcție de răspundere cu privire la luarea unor măsuri pentru înlăturarea cauzelor și condițiilor care au contribuit la săvârșirea infracțiunii.

Aplicarea unor asemenea măsuri în baza cadrului juridic existent creează un precedent periculos. Chiar dacă Legea nr. 20/2009 are ca obiect prevenirea și combaterea criminalității informatice, articolul citat mai sus permite blocarea accesului la pagini web, despre care se pretinde că ar contribui **la comiterea oricărei încălcări a legislației în vigoare, la solicitarea oricărui colaborator al organelor de drept sau funcționar public cu funcții de control, fără nici un control judiciar prealabil**. De asemenea, aceasta permite blocarea adreselor IP, care, de regulă, găzduiesc și alte pagini web față de care nu există obiecții. Astfel, pot fi blocate paginile web ale concurenților în afaceri, mass media incomodă sau oponenților politici.

Un proiect de lege care conținea o normă similară cu cea prevăzută de Legea nr. 20/2009 a fost supus anterior expertizei Comisiei de la Veneția, care a formulat mai multe critici și recomandări cu privire la conținutul acestei norme. Din păcate, aceste critici și recomandări au fost ignorate de autorități.

Excluderea răspunderii personale

- a persoanelor cu funcții de răspundere pentru infracțiunile / contravențiile comise care țin de riscul activității de întreprinzător, spre exemplu cele legate de încălcarea legislației speciale în domeniu, sau a condițiilor autorizației/licenței deținute, sau drepturilor consumatorilor. Acestea sunt fapte comise în procesul activității economice, care sunt parte a riscului comercial. Deci, răspunderea pentru asemenea încălcări trebuie să o suporte agentul economic în numele și în interesele cui se desfășoară asemenea activitate, dar nu administratorul personal. În opinia noastră, este o practică abuzivă a Statului de a încerca să elimine asemenea încălcări prin aplicarea răspunderii personale a administratorului în plus la răspunderea agentului economic.

Completarea art. 190 „Escrocheria” din Codul Penal al RM cu răspunderea pentru escrocheria însoțită de neexecutarea premeditată (intenționată) a obligațiilor contractuale în domeniul activității de întreprinzător, care a cauzat daune în proporții mari

- De exemplu, unele societăți din industria telecomunicațiilor au reclamat faptul că se confruntă cu un număr mare de fraude comise de către agenții economici, care solicită procurarea unor volume importante de dispozitive cu achitare în rate și/ sau la preț promoțional (subvenționat) sub pretextul că ar avea nevoie de acestea pentru pornirea sau extinderea afacerii. După obținerea dispozitivelor, aceștia încetează orice plăți, iar dispozitivele sunt înstrăinate (de regulă prin intermediul platformelor online de anunțuri/publicitate), banii obținuți fiind însușiți de infractori. Pentru a putea continua procurările frauduloase, infractorii deschid firme noi, folosind persoane interpușe în calitate de asociați, administratori sau reprezentanți prin procură. Astfel, în cazul de față este vorba despre un comportament infracțional intenționat repetat, atunci când cumpărătorul procură dispozitivele fără intenția de a le achita, dar cu scopul de a le înstrăina și însuși/obține venitul obținut. Din păcate, organele de drept refuză urmărirea penală a acestor infractori, calificând asemenea situații ca relații civile.

Pentru atragerea la răspundere pentru asemenea infracțiune, va fi necesar de a demonstra caracterul premeditat al acestei fapte, adică apariția intenției de a nu de executa obligațiile contractuale în domeniul activității de întreprinzător până la momentul încheierii contractului sau apariției obligației.

Taxa de stat

- Pentru cererile de chemare în judecată (inclusiv apel, recurs, etc.), conform Legii taxei de stat 1216/1992, reclamantul/parteia achită taxă de stat. Conform practicii instituite, instanța de judecată nu dă curs cererii de chemare în judecată atât timp, cât reclamantul / apelantul nu prezintă originalul ordinului de plată a respectivei taxe de stat. În consecință, dreptul reclamantului de acces la justiție este limitat.

O astfel de practică este inexistentă în majoritatea statelor, iar cadrul normativ și practica trebuie să fie modificate în așa fel încât dovada plății să se poată face și prin alte mijloace (copie ce corespunde originalului, extras din on-line banking, sau orice altă formă care în mod rezonabil confirmă plata). În ultimă instanță, partea care prezintă un document fals (inexistent, anulat) răspunde conform legislației.

Organizarea ședințelor de judecată la distanță

- Actualmente Codul de procedură civilă nu prevede posibilitatea organizării și desfășurării ședințelor de judecată de la distanță (online). Această posibilitate este extrem de importantă, în special, pe timp de pandemie. De asemenea, actele judecătorești (hotărârile, titlurile) se ridică doar în original de la instanță (se stă în rând, etc.).

Astfel, propunem (i) De implementat cât de curând posibil posibilitatea organizării și întreprinderii ședințelor de judecată în cadrul dosarelor în fața instanțelor judecătorești din Republica Moldova de la distanță (online).

(ii) Includerea posibilității (obligației) instanțelor judecătorești (judecătorilor) de a semna actele judecătorești (hotărâri, decizii, titluri, etc.) în formă electronică (semnătură electronică avansată calificată) și remiterea acestor acte judecătorești prin email (poștă electronică).

Legea insolvabilității

- Conform art.20 lin. (2) lit. (d) din Legea insolvabilității nr. 149/2012: la cererea introductivă a creditorului, se anexează ... copia de pe hotărârea irevocabilă a instanței de judecată sau copia de pe hotărârea arbitrală irevocabilă ori copia de pe hotărârea judecătorească irevocabilă privind recunoașterea hotărârii judecătorești sau a hotărârii arbitrale străine, ori decizia (hotărârea) organului abilitat prin lege executorie la acel moment.

Cerința respectivă mărește șansele debitorilor de rea credință de a se opune cerinței de plată a creditorului de bună credință.

Legislația privind insolvabilitatea trebuie modificată în așa fel, încât creditorul să poată depune cererea introductivă împotriva debitorului insolubil fără a parcurge pașii pentru a obține hotărârea irevocabilă pentru fapta de neexecutare.

Inițierea insolvabilității împotriva debitorilor de rea credință ar educa acești debitori, care, deși primesc bani, produse, servicii, ulterior, se opun plății pe motive formale (incapacitate de plată).

LEGISLAȚIA FISCALĂ

Stocurile investițiilor străine directe în Republica Moldova le revine o pondere de 40% din PIB-ul RM în anul 2019, relevă rezultatele Studiului cu privire la Impactul ISD în RM.

Totodată, totalul investițiilor membrilor FIA constituie 13% din PIB.

În același timp, pentru a menține și a stimula creșterea investițiilor, mediul de afaceri are nevoie de reguli predictibile, transparente și clare; consultarea prealabilă a acestor reglementări cu toți actorii implicați, în strictă confirmare cu legislația privind actele normative și cele ce reglementează activitatea de întreprinzător; asigurarea unui termen de grație pentru intrarea în vigoare și aplicarea noilor reglementări, etc.

În acest sens, pentru a facilita activitatea operațională a companiilor, experții membrilor FIA au formulat un șir de propuneri pentru ajustarea cadrului legal, după cum urmează:

IMPOZITE SALARIALE

Impozitarea facilităților acordate de patron

- Facilitățile acordate de patron sunt taxate atât cu impozitul pe venit, cât și cu contribuțiile sociale și primele medicale. Aceste contribuții/prime la facilități acordate de patron sunt o povară pentru angajatori și salariați, nu stimulează angajatorii să susțină interesele sănătoase ale salariaților, problemele sociale și culturale.

- Recomandăm ca facilitățile acordate de patron să se supună impozitării doar cu impozitul pe venit.

Respectiv, tipurile de drepturi și de venituri din care nu se calculează contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii, conform Anexei 3 la Legea nr. 489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale) și Legii cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală nr.1593/2002, urmează a fi completate cu prevederi în acest sens.

Acceptarea beneficiilor sociale pentru cetățenii străini care nu achită asigurări sociale în Moldova

☑️ Potrivit redacției actuale a art.24 alin.(19²) din Codul fiscal, ”fără a aduce atingere prevederilor articolului 24 din Codul fiscal, cu excepția alin.(1), se permite deducerea cheltuielilor suportate și determinate de angajator pentru orice plăți efectuate în folosul angajatului, în raport cu care au fost calculate contribuțiile de asigurări sociale de stat obligatorii și au fost reținute primele de asigurare obligatorie de asistență medicală și impozitul pe venit din salariu, datorate de angajator și angajat”.

Totuși, dorim să atragem atenția asupra faptului că, în practică, există situații în care companiile taxează beneficiile oferite salariaților săi - cetățeni străini doar cu (i) **impozitul pe venit din salariu și (ii) primele de asigurare obligatorie de asistență medicală**. Neaplicarea de către angajatori a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii este fundamentată de normele legislative cu caracter special prevăzute de art. 20 alin.(1) din Legea nr. 81 din 18 martie 2004 cu privire la investițiile în activitatea de întreprinzător.

☑️ Propunem ca redacția art.24 alin.(19²) din Codul fiscal să fie amendată în vederea admiterii dreptului de a deduce cheltuielile cu beneficii care au fost impozitate cu impozitele salariale aplicabile prevăzute de legislație.

Deducerea cheltuielilor pentru asigurarea medicală facultativă a salariatului

☑️ În condițiile în care deficitul forței de muncă este o problemă acută pentru oricare sector al economiei, angajatorii sunt determinați să creeze cele mai bune condiții de muncă pentru salariații lor. Astfel, pentru atragerea și menținerea personalului, angajatorii oferă o gamă variată de beneficii, printre care și asigurările medicale facultative.

Asigurarea medicală facultativă este o alternativă ce poate oferi un spectru de servicii medicale și de o calitate superioară, fără îndreptări de la medicul de familie, în termeni restrânși și în condiții confortabile.

☑️ Recomandăm modificarea art.24), alin.(20) al Codului fiscal și permiterea deducerii cheltuielilor anuale suportate de angajator pentru primele de asigurare facultativă de asistență medicală ale salariatului în mărime deplină.

Transportul angajaților

☑️ Limitarea mărimii cheltuielilor suportate de angajator pentru transportul angajaților, pentru deducere în scopuri fiscale, creează impedimente în desfășurarea activității de întreprinzător. Mărirea acestor cheltuieli urmează a fi la discreția fiecărei entități în parte.

☑️ Propunem modificarea prevederilor pct.33-36 al Regulamentului cu privire la determinarea obligațiilor fiscale aferente impozitului pe venitul persoanelor juridice și persoanelor fizice care practică activitate de întreprinzător aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 693/2018, în sensul excluderii limitei maxime a plafonului mediu de 35 lei (fără TVA – la ziua publicării Cărții Albe, 2021), per angajat, pentru fiecare zi efectiv lucrată.

Tichetele de masă

☑️ Considerăm oportună majorarea valorii nominale maxime a tichetelor de masă, în contextul facilităților acordate de patron, ca măsură de stimulare pentru salariați.

☑️ Propunem majorarea valorii nominale a tichetelor de masă până la 100 lei, în loc de 55, după cum prevede la momentul Legea nr. 166 din 21.09.2017 cu privire la tichetele de masă.

Astfel, art. 4) alin. (1) ar fi expus în următoarea redacție: “Valoarea nominală deductibilă în scopuri fiscale a unui tichet de masă pentru o zi lucrătoare trebuie să fie cuprinsă între 35 și 100 de lei. Valoarea tichetelor de masă nu include contribuția individuală de asigurări sociale de stat obligatorii.”

IMPOZITUL PE VENIT DIN ACTIVITATEA DE ÎNTREPRINZĂTOR

Scutirea de impozitare a dividendelor achitate către companiile rezidente în statele membre UE

☑️ Acordul de asociere cu UE prevede obligativitatea apropierei legislației Republicii Moldova de actele normative ale UE. Directiva 2011/96/EU prevede scutirea de la impozitul pe venit la sursa de plată a dividendelor achitate către companiile-mamă din statele membre UE (care dețin o cotă de participare de minim 10% în capitalul entității fiice pentru o perioadă de cel puțin 2 ani), astfel eliminând impozitarea dublă a acestor venituri.

☑️ Luând în considerare Acordul de asociere cu UE, precum și faptul că Republica Moldova nu are semnate Convenții de evitare a dublei impunerii cu unele state membre UE (de ex. Franța) sau unele Convenții existente sunt învechite (de ex. Germania), recomandăm implementarea în legislația fiscală a Republicii Moldova a Directivei 2011/96/EU sau semnarea Convențiilor de evitare a dublei impunerii cu restul statelor.

Prelungirea valabilității certificatului de rezidență fiscală

☑️ În prezent, pentru aplicarea prevederilor unei convenții de evitare a dublei impunerii, nerezidentul are obligația de a prezenta plătitorului de venit, până la data achitării venitului un certificat de rezidență fiscală eliberat de autoritatea competentă din statul său de rezidență. Acest certificat se prezintă pentru fiecare an calendaristic.

☑️ Propunem de a modifica legislația fiscală prin:

1. excluderea obligativității prezentării de către nerezident a certificatului de rezidență până la data achitării venitului, prin excluderea din art.79³ alin. (2) al Codul Fiscal a sintagmei: “până la data achitării venitului”. De regula, certificatul este valabil pentru întreg anul calendaristic, indiferent de data emiterii acestuia.;
2. completarea ultimului enunț al art. 793 alin. (2) al Codului Fiscal cu sintagma “și a altor documente ce atestă rezidența fiscală”.

Modificarea documentării deplasărilor angajaților peste hotare

În conformitate cu pct. 16 al Regulamentului cu privire la delegarea salariaților entităților din Republica Moldova (HG nr.10/2012), în cazul deplasărilor în străinătate, compensarea cheltuielilor cu taximetrul se efectuează doar în cazul în care ora sosirii sau plecării delegatului nu corespunde cu orarul de timp al transportului public.

Propunem excluderea din pct.16 al Regulamentului a prevederii privind compensarea cheltuielilor cu taximetrul în cazul în care ora sosirii sau plecării delegatului nu corespunde cu orarul de timp al transportului public.

La deplasarea în străinătate persoanele nu dispun de informații privind orarul de timp al transportului public din localitatea respectivă.

Considerăm că limitarea compensării cheltuielilor de transport cu taximetrul la delegarea angajaților în străinătate creează o povară suplimentară în evidența contabilă și fiscală, fără a duce la un impact fiscal semnificativ pentru Bugetul Public Național.

Modificarea prevederilor aferente menținerii salariului în perioada deplasărilor

Atât Codul Muncii, cât și Regulamentul cu privire la delegarea salariaților entităților din Republica Moldova prevăd că salariatul delegat în interes de serviciu i se păstrează locul de muncă și salariul mediu pentru timpul deplasării, inclusiv pentru timpul aflării în drum.

Propunem de a calcula salariul lunar pe perioada deplasărilor și nu salariul mediu, deoarece în calculul salariului mediu se includ prime/bonusuri primite de angajat ceea ce poate majora semnificativ costurile salariale pe perioada deplasării, cu toate că și-a îndeplinit sarcinile de serviciu obișnuite. Companiile care au un sistem de premiere a angajaților suportă un volum mai mare de cheltuieli în legătură cu acest fapt.

TAXA PE VALOARE ADĂUGATĂ ȘI ACCIZE

Calcularea TVA de la livrarea producției în contul arendei terenurilor agricole

În prezent, reglementările fiscale obligă calcularea TVA de la prețul de piață al producției livrate în contul arendei terenurilor agricole.

În același timp, prețul de piață al producției livrate nu poate fi mai mic decât costul acesteia (art. 99 alin. (6) al Codului fiscal) – ceea ce duce la costuri suplimentare pentru întreprinderile agricole, în special în anii secetoși, atunci când costul pentru unele produse recoltate poate fi mai mare decât prețul de piață al acestora.

Recomandăm excluderea obligativității calculării TVA de la livrările sub cost a producției livrate în contul arendei terenurilor agricole, prin excluderea alin. (6) din art. 99 al Codului fiscal.

Scutirea de TVA fără drept de deducere a mărfurilor și serviciilor procurate și importate de către sistemele colective

În conformitate cu prevederile art.12 al Legii nr.209 din 29.07.2016 cu privire la deșeuri, entitățile producătoare de DEEE sunt obligate să întreprindă măsuri, fie individual, fie colectiv, pentru recuperarea și valorificarea sau reciclarea produselor de DEEE scoase din uz.

Sistemele colective, sunt create în baza actelor normative, sunt organizații necomerciale (nonprofit), neguvernamentale și apolitice care au ca scop preluarea și onorarea responsabilității de gestionare a deșeurilor de echipamente electrice și electronice (DEEE), care revine membrilor sistemului (producătorii) conform Legii nr.209 din 29.07.2016 și HG nr.212/2018.

În activitatea sa, sistemul poate avea procurări de bunuri și servicii care sunt necesare pentru gestionarea DEEE. Deșeurile, în conformitate cu art.103 al Codului fiscal sunt scutite de TVA, astfel propunem ca și livrările de bunuri și servicii efectuate în adresa sistemelor colective să fie scutite de TVA.

Propunem modificarea art.103 al Codului fiscal prin adăugarea unui alineat nou (9¹) cu următorul conținut:

“(9¹) Se scutesc de T.V.A fără drept de deducere mărfurile și serviciile importate sau procurate pe teritoriul Republicii Moldova de către sistemele colective create în scopul preluării și îndeplinirii obligațiilor producătorilor de deșeuri de echipamente electrice și electronice sau ale reprezentanților autorizați care acționează în numele producătorilor cu privire la gestionarea deșeurilor de echipamente electrice și electronice.”

Mecanismul de restituire a TVA

Legislația fiscală oferă dreptul de restituire TVA pentru agenții economici care efectuează investiții capitale în legătură cu crearea și/sau procurarea mijloacelor fixe și a imobilizărilor necorporale destinate utilizării în procesul de producție (prestare servicii/executare lucrări). Această restricție limitează posibilitatea agenților economici care efectuează investiții în echipamente și utilaje cu altă destinație de a utiliza sume considerabile de mijloace bănești trecute în cont, sume ce pot fi investite în dezvoltarea activității de întreprinzător.

Recomandăm modificarea prevederilor Codului fiscal (art. 93 pct. 18) și oferirea dreptului de restituire a TVA pentru toate investițiile capitale în echipamente și utilaje, nu doar pentru cele utilizate în procesul de producție (prestare servicii/executare lucrări), dar și pentru cele utilizate în scopuri comerciale (de depozitare, logistică, ambalare, etc).

Utilizarea/neutilizarea facturilor fiscale electronice

În cazul procurării de pe teritoriul țării a valorilor materiale, serviciilor de la un furnizor inclus în lista contribuabililor obligați să utilizeze facturi fiscale electronice (e-factura), agenții economici au dreptul la deducerea sumei TVA, doar dacă dispune de factura fiscală electronică, eliberată de furnizor.

Considerăm că penalizarea pentru neutilizarea facturilor fiscale electronice trebuie să fie pe seama emitentului și nicidecum lipsirea de deducerea TVA a cumpărătorului. Astfel, propunem excluderea art.102 alin.(18) din Codul fiscal.

ALTE IMPOZITE ȘI TAXE

Inventarierea anuală

În conformitate cu prevederile Legii contabilității și raportării financiare, agenții economici sunt obligați să efectueze inventarierea anuală.

Totodată, în conformitate cu prevederile pct.3 al Ordinului Ministerului Finanțelor nr. 60 din 29.05.2012 cu privire la aprobarea Regulamentului privind inventarierea, entitatea efectuează inventarierea, cel puțin o dată pe parcursul perioadei de gestiune.

Propunem de modificat pct.3 alin 2) al Regulamentului privind inventarierea și de a prevedea efectuarea inventarierii patrimoniului entității la discreția acționarilor sau a managementului companiei, precum și includerea unor metode moderne de inventariere.

Scutirea de impozit pe bunurile imobiliare a suprafețelor/terenurilor ce fac obiectul unui contract de acces

La 15.04.2016 a intrat în vigoare Legea nr.28/2016 cu privire la accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a infrastructurii asociate rețelelor publice de comunicații electronice.

Art.9 alin. (3) și art.41 prevăd expres că furnizorul de servicii publice nu poate fi obligat să plătească impozite, taxe, tarife, chirii pentru locațiunea spațiilor interne și externe pentru construirea sau instalarea rețelelor. Până în prezent, furnizorii de rețele și/sau servicii publice de comunicații electronice calculează impozitul pe bunurile imobiliare pentru spațiile/terenurile asupra cărora au drept de acces.

Pentru a putea utiliza în practică prevederile Legii nr.28/2016, propunem de a stipula expres în legislația fiscală că contribuabilii sunt scutiți de calcularea impozitului pe bunurile imobiliare pentru suprafețele / terenurile ce fac obiectul unui contract de acces.

Astfel, se recomandă de a completa art.277 alin. (1) litera c) al Codului fiscal, după cuvintele „Republicii Moldova” să se introducă textul „cu excepția celor care dețin dreptul de acces, în conformitate cu Legea nr.28/2016 privind accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a infrastructurii asociate rețelelor publice de comunicații electronice”.

Prezentarea și publicarea situațiilor financiare

În conformitate cu art. 33 alin. (3) din Legea contabilității și raportării financiare nr. 287/2019 (în vigoare din 01.01.2019), entitatea are obligația să prezinte și Biroului Național de Statistică, situațiile financiare individuale, raportul conducerii și raportul auditorului, după caz, în termen de 120 de zile de la ultima zi a perioadei de gestiune.

Se propune prezentarea situațiilor financiare consolidate în termen de de **180 de zile** de la ultima zi a perioadei de gestiune, prin modificarea art. 33 alin. (3) din Legea contabilității și raportării financiare nr. 287/2019.

Taxele locale

Criteriile actuale de determinare a taxei locale, prin plafonarea recentă a acestora, acordă o apreciere neargumentată și excesivă pentru administrația publică locală. Astfel, consiliile locale stabilesc discreționar cotele taxelor locale, fără a invoca nici o argumentare sau justificare a stabilirii acestora.

Drept urmare a amendamentelor recente la Codul fiscal, putem atesta o creștere considerabilă, pe alocuri – nejustificată, a sarcinii fiscale asupra agenților economici.

Propunem modificarea legislației fiscale, în sensul aprobării unei metodologii unice și obligatorii pentru toate autoritățile publice locale de calculare a taxelor locale, care va proteja atât autoritățile publice locale, cât și agenții economici.

Acest fapt va face posibilă determinarea cu maximă obiectivitate a taxelor locale.

Totodată, propunem indexarea taxelor locale anual, în baza indicilor inflației stabilite de organele competente, alte temeuri de majorare fiind excluse.

RELAȚII DE MUNCĂ

Succesul unei afaceri depinde, în cea mai mare parte – de Oamenii care contribuie zi de zi, prin competențele și dedicația lor.

Din acest motiv, relațiile de muncă reprezintă una dintre cele mai sensibile, importante și prioritare subiecte pentru fiecare dintre membrii FIA – investitori străini care implementează în companiile lor cele mai noi practici internaționale și care se aliniază la cele mai moderne tendințe, creând astfel condiții de muncă favorabile pentru angajații lor.

Din păcate, legislația sectorială, conține o multitudine de prevederi învechite, fapt ce creează numeroase provocări și impedimente pentru desfășurarea unei activități antreprenoriale eficiente.

În ediția 2021 a Cărții Albe reiterăm ideea că pentru a crea o economie competitivă, se impune firesc modernizarea relațiilor de muncă, prin adaptarea sistemică și corespunzătoare a cadrului legal, în special a Codului Muncii, acest fapt contribuind direct la dezvoltarea unei economii prospere și crearea condițiilor propice pentru atragerea noilor investiții în Republica Moldova.

Art. 34, 42¹ alin (6), 55¹ alin. (5), art. 97¹ alin (4), art. 197² alin. (5) ale Codului muncii

Obligarea tuturor întreprinderilor de a avea un panou informativ cu acces general la sediul unității este o abordare învechită, dar și ineficientă. Este evident că în prezent, furnizarea informației prin mijloace electronice este o soluție mult mai rapidă și eficientă și oferă posibilitatea angajatorului de a prezenta informația necesară salariatului, la timp, personalizat și în volum complet.

Norma legală trebuie să ofere posibilitatea angajatorului să aleagă mijlocul de comunicare cel mai eficient în relația cu salariații. În contextul digitalizării proceselor, dar și a realităților noi generate de criza pandemică, considerăm desuete aceste prevederi și propunem înlocuirea acestora în fiecare dintre articolele menționate cu fraza: “și aducerea informațiilor relevante la cunoștința salariaților prin oricare dintre mijloacele disponibile, care pot face dovada recepționării informației de către destinatar.”

Articolul 55. Contractul individual de muncă pe durată determinată

- Se propune de completat cu un alineat suplimentar care să prevadă opțiunea de a semna contracte individuale de muncă pe durată determinată, până în 2 ani, pentru desfășurarea unor lucrări, proiecte sau programe TIC.

La expirarea termenului inițial, contractul individual de muncă să poată fi prelungit pe perioada proiectului, programului sau lucrării pentru care s-a încheiat.

Contractul individual de muncă pe durată determinată ar permite formalizarea relațiilor de muncă, care nu pot fi stabilite pe o durată nedeterminată, ținându-se cont de caracterul muncii viitoare sau de condițiile în care ea va fi executată, sau de interesele salariatului, într-un context prevăzut explicit de legislație.

Prevedere similară cu cea stipulată la art. 83, lit. h) din CM al României.

Art. 60 Perioada de probă

- La moment, pentru verificarea aptitudinilor profesionale ale salariatului, la încheierea contractului individual de muncă, acestuia i se poate stabili o perioadă de probă de cel mult 3 luni.

În majoritatea cazurilor, această perioadă nu este suficientă pentru verificarea aptitudinilor profesionale ale salariatului.

Codul Muncii nu prevede aplicarea perioadei de probă în cazul transferului salariatului la o altă funcție.

În mod evident, schimbarea funcției sau mai ales, transferul salariatului la o nouă funcție într-o altă profesie sau în condiții diferite de muncă (condiții diferite de cele din funcția anterioară, grele, vătămătoare, cu pericol sporit etc.) necesită aplicarea perioadei de probă salariatului respectiv.

Odată cu preluarea unor responsabilități noi în cadrul aceleiași companii, salariaților nu li se aplică perioada de probă, fapt ce exclude posibilitatea, atât pentru angajator, cât și pentru salariat, ca să verifice compatibilitatea cu noul rol și atribuții de serviciu.

- Se consideră rațională majorarea perioadei de probă de la 3 la 6 luni.

Se propune modificarea art. 60 și art.61 din Codul Muncii, astfel încât perioada de probă să fie aplicabilă nu doar o singură dată pe parcursul relațiilor de muncă, id est la angajare, dar și ulterior, în cazul transferului salariatului într-o altă funcție, profesie, sau la o muncă în care sunt condiții de muncă grele sau periculoase.

Art. 62 Interzicerea aplicării perioadei de probă

- Prevederile actuale interzic aplicarea perioadei de probă persoanelor angajate în bază de concurs. Desfășurarea unui concurs la angajare nu permite identificarea tuturor competențelor și abilităților candidatului, fiind necesară și o perioadă de probă pentru aprecierea corectă și deplină a capacităților salariatului.

- Se propune excluderea lit.c) din art. 62, referitoare la aplicarea perioadei de probă pentru persoanele angajate prin concurs.

Articolul 88¹. Procedura de concediere în legătură cu transferarea la o altă unitate

- La moment, art. 88¹ prevede o serie de acte și formalități birocratice care trebuie îndeplinite pentru realizarea procedurii de concediere în legătură cu transferul salariatului la altă unitate.

- Se propune modificarea articolului 88¹ prin care să se prevadă o procedură mai simplă de transfer la o altă unitate, prin semnarea unui singur document de către angajator, salariat și viitorul angajator.

Propunerea de amendare a art. 88¹ al Codului Muncii va crea un proces mai simplu și sigur de transfer al salariatului la o altă unitate cu acordul salariatului, procedura actuală fiind una anevoioasă care necesită perfectarea obligatorie a mai multor documente de către toate părțile implicate și efectuarea unor formalități care nu sunt neapărat necesare.

Absența salariatului fără ca angajatorul să dețină informații sau/și confirmări despre locul aflării acestuia și/sau cauza absenței

- Concedierea salariatului (art. 86 lit. h) nu întotdeauna este o soluție, întrucât ulterior se poate constata că salariatul a fost în imposibilitate de a comunica angajatorului informații, respectiv instanța poate decide anularea ordinului de concediere și plata despăgubirii pentru întreaga perioadă de absență forțată de la muncă.

Suplimentar, sunt cazuri când salariatul este reținut/arestat, iar organul de urmărire penală nu transmite o cerere de suspendare a contractului individual de muncă al salariatului (este un drept, nu și o obligație).

În aceste situații, este oportun ca în Codul Muncii să fie prevăzut un temei legal de suspendare a contractului individual de muncă până la clarificarea situației.

Neîncetarea și nesuspendarea contractului atrage după sine imposibilitatea angajării altor persoane pentru a substitui angajatul absent, fapt care creează impedimente funcționării normale a întreprinderii.

- Propunem completarea temeiurilor de suspendare a contractului individual de muncă -**art. 76 CM- Suspendarea contractului individual de muncă în circumstanțe ce nu depind de voința părților** cu un alineat nou, cu următorul conținut:

”- În caz de absență a salariatului de la locul de muncă, dacă angajatorul nu deține informații despre motivul absenței.”

Art. 101. alin. (5) Munca în schimburi

- Norma respectivă prevede obligația angajatorului de a aduce la cunoștință salariaților programul muncii în schimburi cu cel puțin o lună înainte de punerea lui în aplicare. În același timp, art. 101 nu prevede situația în care programul muncii în schimburi urmează a fi modificat din motive care nu sunt sub controlul angajatorului, așa cum se întâmplă deseori în practică.

- Se propune modificarea alin. (5) art. 101 al Codului muncii, cu modificarea termenului de aducere la cunoștință a salariaților a programului de muncă cu cel puțin 14 zile înainte de punerea lui în aplicare sau, în cel mai scurt timp, în cazul modificării programului din motive care nu sunt sub controlul angajatorului (absența salariatului/ salariaților, imposibilitatea de a continua munca de către un salariat etc.).

Cu atât mai imperativă a devenit necesitatea acestei modificări, în contextul crizei generate de pandemia Covid-19, care a modificat esențial percepțiile despre prestarea muncii, despre predictibilitatea prestării acesteia care, în anumite perioade, atinge cote minime, din cauza gradului sporit de îmbolnăviri, iar cu toate acestea, angajatorii trebuie să-și desfășoare activitatea în regim obișnuit, însă limitele impuse de legislație creează mari impedimente și provocări.

Art. 104 Munca suplimentară

- (5) La solicitarea angajatorului, salariații pot presta munca în afara orelor de program în limita a 120 de ore într-un an calendaristic. În cazuri excepționale, această limită, cu acordul reprezentanților salariaților, poate fi extinsă pînă la 240 de ore.

- Se propune revizuirea și stabilirea unui quantum mai mare pentru orele suplimentare permise pe parcursul unui an calendaristic.

Extinderea numărului de ore suplimentare ar permite raportarea, cât și achitarea integrală a orelor prestate de salariați în contextul respectării normelor legale.

De exemplu, în România, acest quantum este stabilit la 8 ore pe săptămână (~416 ore pe an).

Se propune eliminarea alin. (7) al art. 104 al Codului muncii și modificarea acestui articol în scopul adaptării la condițiile reale de activitate.

Prevederea respectivă poate fi aplicată exclusiv în situații previzibile, când angajatorul are suficient timp la dispoziție pentru a emite un ordin și a-l aduce la cunoștință salariaților. Pentru majoritatea situațiilor

(7) Atragerea la muncă suplimentară se efectuează în baza ordinului (dispoziției, deciziei, hotărârii) motivat al angajatorului, care se aduce la cunoștință salariaților respectivi sub semnătură.

indicate la alin. (3) al art. 104, emiterea unui ordin și aducerea la cunoștință a acestuia salariaților în timp util este practic imposibilă. Considerăm că acordul salariatului în formă scrisă (inclusiv prin mijloace de comunicare electronice) este suficient pentru a începe efectuarea muncii suplimentare.

Se propune completarea art. 104 cu al. (8):

(8) Se admite ca în contractul colectiv de muncă sau în contractul individual de muncă să fie prevăzută posibilitatea de a compensa orele de muncă suplimentară cu ore libere, cu acordul scris al părților. În acest caz, orele libere vor fi acordate în decurs de 30 de zile de la prestarea muncii suplimentare. Compensarea muncii suplimentare cu ore libere poate fi efectuată în modul: 1) muncă suplimentară, apoi compensare cu ore libere sau 2) acordarea de ore libere, iar apoi efectuarea muncii suplimentare. Pentru a asigura că și a 2-a situație nu este în contradicție cu prevederea respectivă, considerăm necesar de a face următoarea precizare:

În acest caz, orele libere vor fi acordate în decurs de 30 de zile de la prestarea muncii suplimentare **sau prestarea muncii suplimentare va fi efectuată în decurs de 30 de zile de la acordarea orelor libere, în avans.**

Art. 113 Durata concediului de odihnă anual

(1) Tuturor salariaților li se acordă anual un concediu de odihnă plătit, cu o durată minimă de 28 de zile calendaristice, cu excepția zilelor de sărbătoare nelucrătoare.

Propunem înlocuirea sintagmei „28 de zile calendaristice” cu „20 de zile lucrătoare”.

Acordarea concediului în zile lucrătoare este o practică utilizată în multe țări, spre ex. România, Italia, Germania, Grecia, Turcia, etc.

Propunerea facilitează negocierile asupra perioadei de vacanță, precum și calculul acesteia. Calculul concediului anual de odihnă în zile lucrătoare ar permite angajaților să beneficieze de mai multe zile de concediu, în același timp beneficiind de un quantum mai mare al indemnizației de concediu, ex. o indemnizație de concediu, care să nu fie mai mică decât salariul de bază pentru zile lucrătoare.

Articolul 115. Modul de acordare a concediului de odihnă anual

Propunem completarea art. 115 cu o prevedere expresă de prescriere prin care să fie interzis transferul nelimitat al zilelor de concediu neconsumate pentru următorii ani.

Transferul nelimitat al zilelor de concediu de odihnă neutilizate creează o presiune esențială pe organizații.

Alinierea la practicele europene, inclusiv România, care prevede obligativitatea efectuării concediului restant într-un interval de 18 luni, începând cu anul următor celui în care s-a născut dreptul la concediu de odihnă anual, numai dacă salariatul din motive justificate nu a putut efectua, integral sau parțial, concediul de odihnă. Dacă la nivelul angajatorului s-au realizat toate obligațiile, iar angajatul este cel care nu a dorit să efectueze concediul de odihnă, acesta ar pierde zilele neefectuate după finalul următorului an în care trebuia să le ia.

Articolul 116. Programarea concediilor de odihnă anuale

(2) La programarea concediilor de odihnă anuale se ține cont atât de dorința salariaților, cât și de necesitatea asigurării buneii funcționări a unității.

Se propune revizuirea reglementărilor privind programările concediilor prin completare cu:

(2.1) Concediile anuale programate pot fi modificate la solicitarea salariatului (prin cerere) cu acordul conducătorului departamentului/ compartimentului din care face parte salariatul, ținând cont de funcționarea unității și necesitățile acesteia.

(5.1) Programarea concediilor de odihnă anuale se face la înțelegerea dintre salariat și angajator. Graficul concediilor planificate se aduc la cunoștința salariaților prin publicarea acestora în spațiul public (cum ar fi tabel informațional), unde toți angajații au acces.

salariat. Salariatul trebuie să fie prevenit, în formă scrisă, despre data începerii concediului cu cel puțin 2 săptămâni înainte.

Practica arată că programarea concediilor de odihnă anuale nu poate fi întotdeauna urmată cu strictețe, și poate fi necesară modificarea acestora în dependență de solicitările sau nevoile angajaților, cât și în dependență de nevoile organizației. Programarea eșalonată, pe tot parcursul anului, ar permite să se țină cont mai bine de volumele de activitate specifice și nevoile individuale ale salariaților, asigurând continuitatea activității organizației.

Publicarea programărilor de concedii (grafic) ar facilita accesul la informație a tuturor persoanelor/părților implicate în proces. Ținând cont de faptul că graficul nu face parte din datele cu caracter personal, publicarea acestora nu prezintă încălcarea a legislației.

Art. 117 Indemnizația de concediu

(1) Indemnizația de concediu se plătește de către angajator cu cel puțin 3 zile calendaristice înainte de plecarea salariatului în concediu.

În companiile cu un număr mare de angajați nu este posibil de efectuat achitarea cu 3 zile înainte de plecarea în concediu deoarece nu toți angajații respectă graficul de concedii, există necesitatea de modificare a graficelor de concedii, sunt mai multe departamente implicate în procesul de calculare și achitare a concediilor.

Considerăm oportun de a amenda art. 117 al Codului Muncii, în sensul modificării termenului achitării indemnizației de concediu, care să fie nu mai târziu de data achitării salariului, stabilită în contractul individual de muncă.

Art. 124. Concediul de maternitate și concediul parțial plătit pentru îngrijirea copilului

Art. 126. Concediul suplimentar neplătit pentru îngrijirea copilului în vârstă de la 3 la 4 ani

Se propune completarea articolelor respective cu prevederi care să stabilească preavizarea de către salariat a angajatorului privind revenirea din concediul social.

Includerea unor termeni rezonabili (cel puțin cu o lună până la revenirea din concediul social) de preavizare de către salariat a angajatorului privind revenirea din concediul pentru îngrijirea copilului va crea o previzibilitate atât pentru angajator cât și pentru salariații care activează în funcțiile respective și al căror contract individual de muncă urmează să înceteze.

Art. 143. Termenele de efectuare a achitărilor în caz de încetare a contractului individual de muncă

1) Dacă nu se contestă quantumul tuturor sumelor ce se cuvin salariatului de la unitate, efectuarea achitărilor se face:

a) în caz de încetare a contractului individual de muncă cu un salariat care continuă să lucreze până în ziua eliberării din serviciu - în ziua eliberării;

b) în caz de încetare a contractului individual de muncă cu un salariat care nu lucrează până în ziua eliberării din serviciu (concediu medical, absență nemotivată de la serviciu, privațiune de libertate etc.) – cel târziu în ziua imediat următoare zilei în care salariatul eliberat a cerut să i se facă achitățile.

În companiile cu un număr mare de angajați nu este posibil de efectuat achitarea în ultima zi din motiv că există munca în schimburi, un sistem de salarizare bazat pe anumiți indicatori, sunt mai multe departamente implicate în procesul de calculare și achitare a salariului și, mai există și fluctuație sezonieră mare.

Considerăm oportun de a amenda art. 143 din Codul Muncii, prin modificarea termenului achitării, care să fie nu mai târziu de data achitării salariului, stabilită în contractul individual de muncă.

Plata sumei de bani datorată salariatului efectuată cel târziu odată cu plata ultimului salariu, ar permite organizarea mai eficientă a fluxurilor de bani în organizație.

Articolul 199. Conținutul regulamentului intern al unității

(4) Obligația familiarizării salariaților, sub semnătură, cu conținutul regulamentului intern al unității trebuie îndeplinită de angajator în termen de 5 zile lucrătoare de la data aprobării regulamentului.

Se propune extinderea termenului de aducere la cunoștință a prevederilor regulamentului intern al unității până la 10 zile lucrătoare.

Organizațiile cu mulți angajați au nevoie de extinderea termenului de semnare a ordinului, ținând cont de faptul că prevederile actuale impun comunicarea modificărilor într-un timp foarte restrâns.

Totodată, considerăm oportun aducerea la cunoștința salariatului prin orice mijloace (semnătură/ dovada recepției prin e-mail/ alte mijloace de comunicare utilizate în companie și care pot face dovada informării).

Art. 216 Contractul de ucenicie și contractul de formare profesională continuă

Contractul de ucenicie și contractul de formare profesională continuă, conform căruia angajatorul are dreptul să încheie un contract de ucenicie cu persoana care este în căutarea unui loc de muncă și care nu are o calificare profesională.

Alin. (2) prevede că un contract de ucenicie, încheiat în formă scrisă, este un contract de drept civil și se reglementează de Codul civil și de alte acte normative.

Un rol important în modernizarea cadrului legal îi revine legislației muncii, deoarece specificul activității elevului-ucenic include, pe lângă procesul de instruire, și munca propriu-zisă. Astfel, elevul-ucenic participă, în dependență de specificul profesiei, și la activitatea de producere. De asemenea, pentru ca un contract de ucenicie în învățământul dual să fie reglementat de legislația civilă, ar trebui ca părțile (angajatorul și elevul-ucenic) să fie pe poziții de egalitate juridică, ceea ce nu este cazul în contextul învățământului dual, din moment ce elevul-ucenic se supune regulilor de disciplină, timpului și zilelor de muncă și odihnă, stabilite în regulamentul intern al agentului economic.

Pentru a permite funcționarea eficientă a învățământului dual din Republica Moldova este necesară asigurarea unui cadru legal și normativ clar, previzibil și ajustat la realitățile Republicii Moldova.

În Germania, Franța, Elveția, Austria și Liechtenstein ucenicia în sistemul dual este reglementată prin actul legislativ specific, având loc în baza unui contract de ucenicie, unde ucenicii sunt considerați angajați ai agentului economic.

În acest sens, recomandăm modificarea prevederilor Codului muncii în sensul excluderii normei care stipulează că contractul de ucenicie este unul de drept civil, fiind oportună elaborarea și adoptarea unui act legislativ special, care să reglementeze raporturile de ucenicie în învățământul dual, prin preluarea celor mai bune practici ale statelor care implementează cu succes acest model.

Propunem stabilirea unei clauze prin care angajatorul să fie în drept să solicite, de la elevul-ucenic, compensarea cheltuielilor, suportate de companie în urma instruirii acestuia în sistemul de învățământ dual, în cazul în care acesta, după absolvire, va refuza angajarea sau va demisiona mai devreme de 6 luni de la data angajării.

Totodată, considerăm echitabil ca în cazul în care elevul se angajează după studii direct la compania cu care a avut semnat contract de ucenicie, acesta să fie scutit de anumite impozite pentru o perioadă de 2-3 ani și să beneficieze de posibilitate facilitată de a realiza serviciul militar prin alternativă.

Securitatea și sănătatea în muncă pentru salariații care prestează munca la distanță, în special telemunca

Art. 292^a din Codul Muncii al RM prevede expres: „Angajatorul organizează securitatea și sănătatea în muncă a salariaților cu munca la distanță în conformitate cu prevederile Legii securității și sănătă-

Propunem ajustarea obligațiilor Angajatorului în cazul prestării muncii la distanță, în special a telemuncii (munca prin intermediul tehnologiei de calcul și comunicații electronice), astfel încât anumite obligații prevăzute în art. 10 al Legii 186/2008 sunt imposibil de a fi realizate/ monitorizate de către Angajator în acest caz, cum ar fi:

Articolul 10. Obligații generale

(3) Angajatorul este obligat să aplice măsurile prevăzute la alin. (1) și (2) în baza următoarelor principii generale de prevenire:

ții în muncă nr.186/2008, precum și ale altor acte normative din domeniul securității și sănătății în muncă.”

a) evitarea riscurilor profesionale;

b) evaluarea riscurilor profesionale ce nu pot fi evitate;

c) combaterea riscurilor profesionale la sursă;

d) adaptarea locului de muncă în funcție de necesitățile persoanei, inclusiv ale persoanelor cu dizabilități, în special în ceea ce privește adaptarea rezonabilă a locului de muncă, alegerea echipamentelor de lucru, a metodelor de producție și de lucru, în vederea atenuării muncii monotone și a muncii normate și reducerii efectelor acestora asupra sănătății;

k) crearea și menținerea unor condiții igienice pentru viață și muncă;

l) propagarea odihnei active în rândul salariaților.

(4) Fără a aduce atingere celorlalte dispoziții ale prezentei legi și ținând seama de natura activităților din unitate, angajatorul este obligat:

a) să evalueze riscurile profesionale...

b) să asigure, ulterior evaluării prevăzute la lit.a) și în funcție de necesități, aplicarea de către angajator a măsurilor de prevenire...

Articolul 12. Primul ajutor, stingerea incendiilor și evacuarea lucrătorilor în cazul unui pericol grav și imediat

(1) În cazul unui pericol grav și imediat, angajatorul este obligat:

a) să ia măsurile necesare pentru acordarea primului ajutor...

Evidența militară a angajaților

Prevederile existente ale Legii nr. 1245-XV din 18.07.2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei obligă angajatorul să asigure evidența zilnică și să informeze lunar Ministerul Apărării despre încadrarea și eliberarea din serviciu a persoanelor, precum și să asigure evidența acestora conform normelor interne ale Ministerului. Pe lângă faptul că normele date sunt depășite de timp, acestea impun angajatorului la activități impropii ce necesită resurse umane și financiare.

Se recomandă excluderea prevederilor existente ale Legii nr. 1245-XV din 18.07.2002 cu privire la pregătirea cetățenilor pentru apărarea Patriei.

În cazul încorporării elevilor din învățământ dual se recomandă modificarea HG Nr.690/2019 din 27-12-2019 astfel încât elevii din cadrul școlilor profesionale să aibă acces la catedra militară.

Propunem excluderea evidenței și raportării de către agenți economici a situației militare a salariaților.

Instruirea și atestarea personalului

Conform art. 11 al Legii nr.116/2012 privind securitatea industrială a obiectelor industriale periculoase, angajatorul trebuie să asigure instruirea personalului periodic, la centrele specializate de instruire pe domenii de activitate/specialități, coordonate cu organul abilitat în domeniul securității industriale și aprobate de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, cu eliberarea certificatului de audiere a cursurilor.

La moment, în Republica Moldova există câteva centre de instruire, dar acestea nu sunt dotate cu echipament nou. De aceea, aceste centre nu au posibilitatea să pregătească personalul la nivelul de calificare așteptat de societăți.

Propunem autorităților stabilirea unor cerințe minime pentru centrele de instruire:

- Laboratorul să fie specializat pentru a petrece practica de studii;
- Materialele didactice să corespundă cu tehnologiile moderne;
- Pregătirea cadrelor didactice în domeniu, cu folosirea celor mai noi practici și tehnologii.

Referitor la practica efectuată de personalul instruit, propunem efectuarea practicii, fie la centrele specializate de instruire, fie, cu acordul părților, efectuarea practicii la întreprinderile, care au delegat angajați pentru instruire.

Instruirea la Agenția Națională pentru Sănătate Publică

În temeiul Legii nr. 10/2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice, persoanele care urmează a fi angajate în funcții care implică activitatea cu produse alimentare sunt obligate să fie instruite la Agenția Națională pentru Sănătate Publică la Cursul privind Instruirea Igienică.

Organizarea acestor cursuri se efectuează în temeiul prevederilor Hotărârii Agenției nr. 2/2014 cu privire la instruirea igienică a angajaților și depinde de agenda și planul anual al instituției, ceea ce necesită timp suplimentar pentru angajator.

În atare condiții, dar și în contextul pandemiei COVID-19, pentru eficientizarea procesului, propunem efectuarea acestor instruirii în format online.

Acest fapt, poate fi implementat prin amendarea Legii nr. 10/2009 privind supravegherea de stat a sănătății publice.

Examenul medical profilactic

În conformitate cu art. 49 al Legii privind supravegherea de stat a sănătății publice, toți angajații sunt supuși obligatoriu examenelor medicale la angajare în cazurile prevăzute de legislație. Ținând cont de prevederile HG nr. 1025 din 07.09.2017, o mare parte din angajați urmează să fie supuși examenelor medicale la angajare.

Luând în considerare faptul că persoanele nu pot fi admise la lucru fără examen medical, acestea sunt nevoite să achite din contul propriu costul examenului.

Cel mai mare flux de personal de obicei este în rândul muncitorilor, care nu au posibilitatea de a achita examenul în momentul angajării.

Propunem completarea art.193 din Codul Muncii RM, prin introducerea alin.1, cu următorul text:

”Controlul medical la angajare este efectuat în mod gratuit, fiind acoperit din Fondul asigurării obligatorii de asistență medicală.”

Totodată, considerăm necesară specificarea în Hotărârea Guvernului Nr.1387 din 10.12.2007 cu privire la aprobarea Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, a faptului că: „controlul medical la angajare este efectuat în mod gratuit, în baza Poliței de asigurare medicală.”

Clauza de neconcurență

A introduce în Codul Muncii un articol nou cu privire la clauza de neconcurență, preluată din legislația comunitară. În cazul dat, venim să propunem preluarea reglementărilor din Codul Muncii al României:

(1) La încheierea contractului individual de muncă sau pe parcursul executării acestuia, părțile pot negocia și cuprinde în contract o clauză de neconcurență prin care salariatul să fie obligat ca după încetarea contractului să nu presteze, în interes propriu sau al unui terț, o activitate care se află în concurență cu cea prestată la angajatorul său, în schimbul unei indemnizații de neconcurență lunare pe care angajatorul se obligă să o plătească pe toată perioada de neconcurență.

(2) Clauza de neconcurență își produce efectele numai dacă în cuprinsul contractului individual de muncă sunt prevăzute în mod concret activitățile ce sunt interzise salariatului la data încetării contractului, cuantumul indemnizației de neconcurență lunare, perioada pentru care își produce efectele clauza de neconcurență, terții în favoarea cărora se interzice prestarea activității, precum și aria geografică unde salariatul poate fi în reală competiție cu angajatorul.

(3) Indemnizația de neconcurență lunară datorată salariatului nu este de natură salarială, se negociază și este de cel puțin 50% din media veniturilor salariale brute ale salariatului din ultimele 6 luni anterioare datei încetării contractului individual de muncă sau, în cazul în care

durata contractului individual de muncă a fost mai mică de 6 luni, din media veniturilor salariale lunare brute cuvenite acestuia pe durata contractului.

(4) Indemnizația de neconcurență reprezintă o cheltuială efectuată de angajator, este deductibilă la calculul profitului impozabil și se impozitează la persoana fizică beneficiară, potrivit legii.

De asemenea, se propune ca obligația de achitare a indemnizației lunare sau unice de neconcurență trebuie să fie corelată și cu obligația salariatului de plată a penalității (daunelor-interese), în caz de încălcare a acestei clauze.

Conflictul de interese

A introduce în Codul Muncii un articol nou ce va reglementa conflictele de interese: “Angajatorul poate stabili în contractul individual de muncă sau în procedurile interne o clauză privind conflictul de interese prin care salariatul să fie obligat să declare conflictele de interese.

Salariatul trebuie să evite situația în care el are sau poate avea un interes direct ori indirect care intră în conflict ori ar putea să intre în conflict cu interesele angajatorului. Salariatul trebuie să informeze angajatorul despre această situație.

Salariatul aflat în conflict de interese trebuie să se abțină de la negocierea și luarea deciziilor în numele angajatorului referitoare la actul juridic sau operațiunea la care se referă conflictul.

Salariatul trebuie să se abțină de la valorificarea, în folosul propriu sau a persoanelor sale afiliate, a oportunităților de a efectua investiții sau de a desfășura activități, pe care le-a cunoscut pe durata exercitării funcției dacă investiția sau activitatea a fost propusă angajatorului sau angajatorul avea în ea un interes economic ori alt interes conform cu scopul urmărit, cu excepția cazului când angajatorul a refuzat oportunitatea fără influența salariatului.

Art. 9 alin. 2 lit. j. din Codul Muncii: Salariatul este obligat să declare potențiale conflicte de interese, conform procedurilor stabilite de către angajator.

Art. 74 alin. 1 al Codului Muncii.....cu excepția cazurilor de conflicte de interese. “conflict de interese - conflictul dintre exercitarea atribuțiilor funcției deținute și interesele personale”.

Introducerea și reglementarea noțiunii “Munca prin agent de muncă temporară”

Considerăm oportună introducerea unui nou capitol în Codul muncii al Republicii Moldova: Munca prin agent de muncă temporară.

Art. X:

(1) Munca prin agent de muncă temporară este munca prestată de un salariat temporar care a încheiat un contract de muncă temporară cu un agent de muncă temporară și care este pus la dispoziția utilizatorului pentru a lucra temporar sub supravegherea și conducerea acestuia din urmă.

(2) Salariatul temporar este persoana care a încheiat un contract de muncă temporară cu un agent de muncă temporară, în vederea punerii sale la dispoziția unui utilizator pentru a lucra temporar sub supravegherea și conducerea acestuia din urmă.

(3) Agentul de muncă temporară este persoana juridică, autorizată de Ministerul Muncii și Protecției Sociale, care încheie contracte de muncă temporară cu salariați temporari, pentru a-i pune la dispoziția utilizatorului, pentru a lucra pe perioada stabilită de contractul de punere la dispoziție sub supravegherea și conducerea acestuia. Condițiile de funcționare a agentului de muncă temporară, cât și procedura de autorizare se stabilesc prin Hotărâre de Guvern.

(4) Utilizatorul este persoana fizică sau juridică pentru care și sub supravegherea și conducerea căreia muncește temporar un salariat temporar pus la dispoziție de agentul de muncă temporară.

(5) Misiunea de muncă temporară înseamnă acea perioadă în care salariatul temporar este pus la dispoziția utilizatorului pentru a lucra temporar sub supravegherea și conducerea acestuia, pentru executarea unei sarcini precise și cu caracter temporar.

Introducerea acestui capitol este imperioasă pentru modernizarea relațiilor de muncă și aducerea acestora în concordanță cu practicile internaționale.

În anul 2008 Parlamentul European a adoptat Directiva 2008/104/CE privind munca prin agent de muncă temporară, iar statele membre ale Uniunii Europene urmau să revizuiască Directiva până în decembrie 2011.

Astfel, România în 2011 a modificat Codul Muncii și a adoptat Hotărârea Guvernului nr. 1256 din 21 decembrie 2011 privind condițiile de funcționare, precum și procedura de autorizare a agentului de muncă temporară pentru a transpune Directiva.

Exercitarea unor activități necalificate cu caracter ocazional desfășurate de zilieri

În orice întreprindere, indiferent de domeniul de activitate, uneori, sunt necesare efectuarea unor lucrări ocazionale, pe termen scurt.

Legiuitorul, prin intermediul Legii nr. 22/2018 privind exercitarea unor activități necalificate cu caracter ocazional desfășurate de zilieri, a legiferat aceste raporturi, care însă, se aplică doar în domeniul agriculturii.

Considerăm oportună și recomandăm lărgirea domeniilor (similar legislației române) unde poate fi prestată munca de zilieri, prin extinderea domeniilor de activitate prevăzute în Legea nr. 22/2018 privind exercitarea unor activități necalificate cu caracter ocazional desfășurate de zilieri.

Spre exemplu, conform legislației României, pot fi prestate activități cu caracter ocazional în următoarele domenii:

- a) agricultură;
- b) vânătoare și pescuit;
- c) silvicultură, exclusiv exploatarea forestieră;
- d) piscicultură și acvacultură;
- e) pomicultură și viticultură;
- f) apicultură;
- g) zootehnie;
- h) spectacole, producții cinematografice și audiovizuale, publicitate, activități cu caracter cultural;
- i) manipulări de mărfuri;
- j) activități de întreținere și curățenie.

Recomandăm completarea alin. (2) al art. 1 din Legea nr. 22 din 23.02.2018 privind exercitarea unor activități necalificate cu caracter ocazional desfășurate de zilieri cu alte domenii de activitate în care să fie admisă munca zilierilor.

Inițierea la locul de muncă

La moment, în legislația muncii nu există o procedură expresă care să reglementeze inițierea la locul de muncă, fără încheierea și semnarea unui anumit contract. În practică, există cazuri când unii angajați, chiar în primele zile după angajare, nu se mai prezintă la locul de muncă, angajatorul fiind în situația când a 2-a zi după întocmirea tuturor actelor pentru angajare, trebuie deja să elaboreze actele pentru încetarea raporturilor de muncă.

Considerăm oportun de a introduce o procedură legală pentru a reglementa situația de fapt când, potențialul angajat se familiarizează cu locul și condițiile de muncă, comunică cu angajații ș.a.

Astfel, recomandăm includerea în codul muncii a unui articol nou, cu următorul conținut:

”Art. *** Inițierea la locul de muncă

(1) Viitorul angajator, poate, printr-un ordin intern, având la bază cererea scrisă a viitorului salariat, să stabilească un termen de până la 3 zile lucrătoare, pentru ca viitorul salariat să se familiarizeze cu locul de muncă, condițiile de muncă și atribuțiile sale.

(2) Inițierea prevăzută la alin. (1) se va desfășura cu participarea obligatorie și sub supravegherea unui reprezentant al viitorului angajator.

(3) Ambele părți au dreptul de a refuza încheierea unui CIM după expirarea termenului prevăzut la alin. (1).”

CONCURENȚĂ

O concurență sănătoasă este un element definitoriu al eficienței pieței și contribuie direct la echilibrul economic și bunăstarea societății.

Din acest motiv, membrii Asociației Investitorilor Străini, companii oneste, cu înalte valori corporative la nivelul gestionării afacerilor, susțin concurența loială echitabilă și practicile concurențiale transparente și corecte.

Astfel, pentru îndeplinirea dezideratelor enumerate supra, suntem conștienți de faptul că în primul rând, este necesară asigurarea independenței Consiliului Concurenței, prin reglementări concrete, expuse mai jos.

Independența Consiliului Concurenței

În ultima perioadă s-au intensificat atacurile la adresa Consiliului Concurenței cu privire la lipsa reacțiilor acestei autorități la anumite fenomene pe diferite piețe. Gravitatea acestor atacuri constă în faptul că s-a admis interferența autorităților publice care nu au competențe de investigație concurențială, în investigațiile realizate de Consiliul Concurenței.

Independența Consiliului Concurenței este stabilită la nivel legislativ prin Legea concurenței nr. 183/2012. Astfel, art. 33 alin. (1) din Legea concurenței prevede expres că această autoritate este una independentă în exercitarea atribuțiilor sale, iar alin. (2) al aceluiași articol subliniază că organizarea și activitatea Consiliului Concurenței se bazează pe principiile independenței.

Asigurarea independenței Consiliului Concurenței reprezintă de asemenea un angajament asumat de Republica Moldova în baza Acordului de asociere RM-UE.

Se recomandă Parlamentului Republicii Moldova să includă în Legea concurenței norme care:

- ar consolida statutul Consiliului Concurenței de autoritate independentă;
- ar stipula în mod expres inadmisibilitatea interferenței altor persoane, inclusiv autorități publice, în investigațiile concurențiale în derulare la Consiliul Concurenței;
- ar stipula în mod expres statutul juridic al informației instrumentate de Consiliul Concurenței în cadrul investigației concurențiale, inclusiv a raportului de investigație.

În special, se recomandă modificarea art. 59 prin completarea cu un nou alineat:

„(8) Consiliul Concurenței nu are dreptul să prezinte Raportul de investigație unor alte persoane și/sau în alte scopuri decât cele specificate în prezentul articol. Consiliul Concurenței nu este în drept să prezinte versiunea neconfidențială a Raportului de investigație decât în cazurile și în temeiurile prevăzute de lege. ”

Independența unei autorități de concurență este o garanție pentru Consiliu, pentru întreprinderile implicate în investigații concurențiale, și pentru societate în general. Consiliul Concurenței trebuie să dispună de capacitatea de a-și exercita atribuțiile legale în mod obiectiv, fără a fi supus unor influențe din exterior. În același timp, întreprinderile trebuie să dispună de garanția că investigațiile concurențiale vor avea scop exclusiv protecția concurenței pe piață, și nu executarea unor presiuni din exterior. Societatea trebuie să aibă garanția că mecanismul de piață va acționa în mod corect, iar mediul concurențial nu va fi perturbat de investigațiile concurențiale înrăutățind de fapt condițiile de pe piață pentru consumatori, întreprinderi sau economia națională în general.

Este necesar să se menționeze că încălcările anticoncurențiale reprezintă cele mai grave încălcări care pot fi comise de întreprinderi în activitatea economică. Pe lângă sancțiunile mari stabilite de lege, acuzarea de comiterea unor asemenea încălcări duce la prejudicii reputației profesionale pentru întreprinderile implicate. De aceea statul trebuie să garanteze preîntâmpinarea scurgerii premature a informației legate de investigațiile în derulare, precum și prezentarea rapoartelor de investigație unor persoane, inclusiv autorități publice în cazuri neprevăzute de lege.

Se recomandă Consiliului Concurenței de a elabora un regulament privind procedura desfășurării investigațiilor concurențiale de către Consiliu, în care să fie detaliate toate implicațiile de procedură prevăzute de Legea concurenței, inclusiv:

(i) delimitarea clară a atribuțiilor de investigație concurențială între echipa de investigație și Plenul Consiliului Concurenței,

(ii) interacțiunea între echipa de investigație și părțile implicate, precum și autoritățile publice pe durata unei investigații concurențiale;

(iii) reguli de procedură legate de formalizarea actelor de investigație (scrisori de solicitare a informațiilor, raportul de investigație);

(iv) reguli de procedură legate de concretizarea întrebărilor echipei de investigație adresate părților implicate în cazul în care acestea nu sunt clare;

(v) reguli legate de statutul juridic al raportului de investigație;

(vi) specificarea cazurilor în care raportul de investigație poate fi modificat, completat și a cazurilor în care un raport de investigație modificat nu trebuie prezentat din nou părților implicate pentru observații;

(vii) specificarea cazurilor când părților nu li se oferă acces la probele din dosar care au fost obținute de echipa de investigație după prezentarea raportului părților pentru observații și/sau după audieri.

- Sensibilizarea și stimularea societății civile și a organelor de control în sensul raportării cazurilor nerespectării legislației fiscale (prin oferirea unor prime sau stimulente financiare);
- Interzicerea aplicării oricărui fel de prețuri diferențiate în dependență de modalitatea de plată (numerar, transfer sau utilizarea cardului bancar);
- Obligarea angajatorilor de a achita salariile exclusiv pe cont sau card bancar, prin operarea modificărilor corespunzătoare ale cadrului normativ.

Legea cu privire la patenta de întreprinzător

Asociația Investitorilor Străini a promovat, în permanență, stabilirea unor reguli transparente și clare în desfășurarea activității economice, fiind adepta unor condiții de concurență echitabilă.

Noi susținem desfășurarea activității de întreprinzător în baza utilizării patentei, cu excepția pozițiilor 1.1 și 1.2 din Anexa la Legea nr. 93/1998 cu privire la patenta de întreprinzător, și anume: Comerțul cu amănuntul și Comerțul cu produse alimentare și mărfuri ușor alterabile autohtone, cu condiția respectării cerințelor sanitar-epidemiologice privind depozitarea, păstrarea și comercializarea lor. Sistemul actual de patente, din motivul că deținătorii de patentă nu sunt obligați să țină o evidență contabilă și financiară, stă la baza unui număr impunător de eschivări de la achitarea impozitelor și a vânzărilor nedeclarate, ceea ce încalcă principiile concurenței loiale, dar are și un impact negativ asupra creșterii economice a țării, asupra sănătății populației și stimulează comerțul tenebru, contrabanda, precum și evaziunea fiscală. Ne pronunțăm împotriva comerțului speculativ și necontrolat.

În atare condiții, reiterăm ferm poziția privind necesitatea modificării Legii nr. 93/1998 cu privire la patenta de întreprinzător, în sensul eliminării patentelor de întreprinzător pentru pozițiile 1.1 și 1.2 din anexa la prezenta lege (Comerțul cu amănuntul și Comerțul cu produse alimentare și mărfuri ușor alterabile autohtone, cu condiția respectării cerințelor sanitar-epidemiologice privind depozitarea, păstrarea și comercializarea lor), lansarea de către autoritățile de resort a unei campanii de informare a persoanelor vizate despre noul concept, precum și facilitarea procesului de trecere de la patente la "activitatea independentă" pentru persoanele fizice, ce obțin venituri din activitatea independentă de comerț.

Economia Informală

Conform datelor recente ale Biroului Național de Statistică, ponderea economică informală în Republica Moldova, pentru anul 2019, constituia 25% din PIB. În mod tradițional, segmentului nedeclarat, ponderea cea mai mare îi revine agriculturii – 6% din PIB, fiind urmată de construcții – 4,6% din PIB, urmat de comerț – 3,9% din PIB.

Considerăm că economia informală are un impact negativ asupra economiei per integră a Republicii Moldova și distorsionează concurența loială.

În acest sens, experții societăților membre FIA vin cu un șir de propuneri, și anume:

Măsuri de lungă durată:

- Reglementarea activității piețelor agricole (piața – loc pentru realizarea exclusiv a produselor agricole locale);
- Monitorizarea activității unităților comerciale regionale de către organele de control abilitate;
- Măsuri sistematice de limitare și excludere a importului produselor contrafăcute și de contrabandă;
- Stimularea agenților economici pentru reducerea tranzacțiilor în numerar și efectuarea tranzacțiilor prin virament;
- Organizarea și petrecerea campaniilor de informare și sensibilizare a societății civile cu privire la efectuarea plăților prin intermediul cardurilor bancare.

Măsuri de scurtă durată:

- Digitalizarea aparatelor de casă și control, prin înregistrarea tranzacțiilor on-line, fără posibilitatea de manipulare a datelor (prin dezvoltarea infrastructurii corespunzătoare);
- Suportul & contribuția Statului la instalarea POS terminalelor în fiecare unitate comercială (prin dezvoltarea infrastructurii corespunzătoare);
- Stabilirea de către autorități a comisioanelor interbancare aplicate pentru tranzacțiile „Domestic” (cardul emis în RM – POS din RM);
- Revizuirea plafonului de aplicare a impozitării simplificate în comerț, în sensul majorării acestuia;

Sectorul Comercial / imixtiunea Statului în activitatea de întreprinzător

În conformitate cu Constituția Republicii Moldova, piața, libera inițiativă economică, concurența loială sunt factorii de bază ai economiei.

În conformitate cu principiile de bază ale concurenței, intervenția statului în activitatea de întreprinzător, realizată prin deciziile emise sau prin actele adoptate ale autorităților administrației publice centrale sau locale, care influențează direct sau indirect concurența, poate fi admisă în situații excepționale, când asemenea măsuri sunt luate în aplicarea altor legi sau pentru apărarea unui interes public major.

În conformitate cu principiile de reglementare stabilite prin Legea cu privire la actele normative nr. 100 din 22.12.2017, la elaborarea actului normativ trebuie să fie asigurată constituționalitatea, consecutivitatea, predictibilitatea și transparența actului normativ.

Se recomandă:

- Analiza inițiativei în vederea corespunderii tratatelor internaționale la care RM este parte; principiilor și normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, precum și legislației Uniunii Europene.
- Evaluarea și analiza impactului de reglementare, în conformitate cu art. 13 al Legii nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător.
- Obținerea avizului Consiliului Concurenței pentru orice inițiativă a statului, care poate influența direct sau indirect concurența.

Importurile paralele

- Actualmente există un conflict între normele juridice primare și secundare în ceea ce privește admisibilitatea importurilor paralele.

Astfel, art. 13 alin. (1) din Legea cu privire la protecția mărcilor nr. 38/2008 interzice titularului unei mărci înregistrate de a cere interzicerea utilizării de către alte persoane a acestei mărci pe produse și/sau servicii care au fost plasate pe piața Republicii Moldova de el însuși sau cu consimțământul său. Altfel spus, art. 13 alin. (1) permite titularului unei mărci înregistrate să interzică altor persoane utilizarea acestei mărci pe produse/servicii, dacă produsele nu au fost plasate în Republica Moldova de titular, sau au fost plasate fără consimțământul său.

În același timp, art. 63 din Regulamentul privind evaluarea acordurilor verticale anticoncurențiale nr. 13/2013 prevede că politica de restrângere a importurilor paralele prin care vânzătorul restrânge dreptul distribuitorului la vânzări active sau pasive în diferite țări este considerată interzisă. Se permite doar restrângerea vânzărilor active într-un anumit teritoriu alocat în mod exclusiv unui distribuitor.

Acest conflict creează o stare de incertitudine atât pentru titularii mărcilor, cât și pentru importatorii de produse și servicii în ceea ce privește legalitatea interzicerii importurilor paralele. Astfel, chiar dacă interzicerea importurilor paralele este admisă în anumite condiții stabilite de Legea privind protecția mărcilor, titularii mărcilor și distribuitorii riscă să fie acuzați de comportamente anticoncurențiale prin încheierea unor acorduri verticale anticoncurențiale de interzicere a importurilor paralele conform Legii concurenței.

Legea 96/2021 și Hotărârea Consiliului de Administrație ANRE nr.254 din 14 iunie 2021

- care creează un cadru total defavorabil operării în sfera comercializării cu ridicată și cu amănuntul a produselor petroliere.

Potrivit art. I p.2 din Legea 96/2021, prețurile maxime de comercializare cu amănuntul a produselor petroliere principale de tip standard se stabilesc de către Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică în baza Metodologiei de calcul și aplicare a prețurilor la produsele petroliere.

Prin Hotărârea Consiliului de Administrație ANRE nr.254 din data de 14 iunie 2021 (modificat prin Hotărârea Consiliului de Administrație ANRE nr.304 din data de 16 iulie 2021), inter alia, s-au aprobat valorile marjelor la comercializarea cu ridicata și la comercializarea cu amănuntul a produselor petroliere principale și a gazului petrolier lichefiat, pentru semestrul doi al anului 2021. Valorile marjelor stabilite nici nu acoperă cheltuielile societăților petroliere nemaivorbind de careva profit.

De asemenea, ANRE a plafonat prețurile la vânzarea cu ridicata a produselor petroliere, ceea ce nu a fost cazul până acum în RM.

- Se recomandă autorităților competente să introducă modificările necesare în actele normative, prin modificarea art. 13 alin. (1) din Legea cu privire la protecția mărcilor și/sau art. 63 din Regulamentul privind evaluarea acordurilor verticale, astfel încât conflictul normelor legat de admisibilitatea importurilor paralele să fie înlăturat.

Conform Hotărârii 17/2013 a Consiliului Concurenței (p.136):

- prin punerea în aplicare a operațiunii de concentrare economică se înțelege, după caz, încheierea acordului, anunțarea ofertei publice sau preluarea pachetului de control.

În practică, de mai multe ori, fiind solicitat să își prezinte poziția în scris, Consiliul Concurenței a menționat că un contract (acord) semnat între părți la o concentra-re economică, chiar și fiind sub condiție suspensivă (Art.352 Cod civil), poate fi văzut ca punere în aplicare a concentrării economice. Or, în practică, clauza suspensivă nu ar fi recunoscută.

- Solicităm modificarea p.136 din Hotărârea 17/2013 a Consiliului Concurenței, prin includerea sintagmei, că includerea clauzei suspensive (e.g. în privința transferului părților sociale, închiderii tranzacției, etc.) într-un acord (contract) între părțile la concentrare economică nu poate fi văzută ca punere în aplicare a concentrării economice.

O astfel de prevedere ar fi în linie cu practicile în domeniu din UE, România, etc.

Implementarea conceptului "auto-servire" la Stațiile de Alimentare cu Combustibil

- Posibilitatea de auto-servire (self-service) la alimentarea cu carburanți a clienților în stațiile de distribuție carburanți este actualmente inexistentă în RM. Conform p.51 din Regulamentul la HG 1117/2002, în cel mai permisiv caz, clientul poate alimenta de sine stătător, dar sub supravegherea operatorului, ceea ce înseamnă că operatorul stației de alimentare cu carburanți trebuie să fie prezent la fața locului. În consecință, indicarea de societatea petrolieră că clientul trebuie să se alimenteze de sine stătător (fără operator) poate duce la plângeri de la consumatori și sancțiuni (inclusiv regulatorii) pentru nerespectarea condițiilor de licențiere / legislației privind comercializarea cu amănuntul a produselor petroliere.

O astfel de limitare nu se regăsește în UE și alte state din regiune (e.g. Ucraina).

Clientul trebuie să poată alimenta de sine stătător și fără supravegherea operatorului (e.g. în temeiul unor pași afișați la pompă), iar societatea petrolieră trebuie să dispună de un remediu juridic în temeiul căruia să arate clientului, că, conform regulilor din stație, alimentare o face însuși clientul (fără participarea operatorului).

- Solicităm modificarea corespunzătoare sau excluderea p.51 din Regulamentul la HG 1117/2002.

(ii) Includerea unei norme (de exemplu în Regulamentul la HG 1117/2002), conform căreia societatea petrolieră este în drept să decidă de sine stătător mecanismul în temeiul căruia clienții să efectueze alimentarea în stația sa de distribuție carburanți (inclusiv, fără participarea / supravegherea operatorului).

Implementarea conceptul de stație de distribuție carburanți de tip unmanned.

- Actualmente, legislația Republicii Moldova nu reglementează conceptul de stație de distribuție carburanți de tip *unmanned* (fără personal și cu achitarea prin card). Mai mult ca atât, din normele juridice existente, un astfel de tip de stație de distribuție carburanți ar fi imposibil de realizat.

Practica stațiilor de tip *unmanned* este larg răspândită în UE (a se vedea Austria, Germania, etc.).

- Se recomandă modificarea art.26 al Legii 461/2001 privind piața produselor petroliere și Regulamentul la HG1117/2002 prin elaborarea și includerea în legislație a unui astfel de concept conform celor mai bune practici ale UE.

MANAGEMENTUL DEȘEURILOR

La moment, omenirea se confruntă cu multiple probleme de ordin ecologic care ne pun în pericol propria existență, dar și pe cea a Naturii, în general. Poluarea de proporții a mediului, încălzirea globală, inundațiile și incendiile cu impact devastator, sunt doar o parte din exemple care ne demonstrează că aplicarea politicilor de mediu și luarea de măsuri în sensul salvării mediului sunt imperioase.

Una dintre cele mai importante cauze ale consecințelor negative expuse mai sus o constituie gestionarea defectuoasă a deșeurilor.

În acest context, Asociația Investitorilor Străini pledează pentru ajustarea cadrului legal și îmbunătățirea capacității instituționale spre implementarea angajamentelor internaționale în domeniul managementului integrat al deșeurilor.

Considerăm imperativă aplicarea corespunzătoare a conceptului nou de Responsabilitate Extinsă a Producătorului (REP) prevăzut de legislația națională, care este implementat pe larg în mai multe țări dezvoltate din lume și impune producătorilor obligația suportării costurilor pentru colectarea, tratarea, valorificarea sau eliminarea corectă a deșeurilor generate de produsele plasate pe piață.

Din aceste motive, credem că există o necesitate stringentă de a identifica și implementa instrumentele economice și fiscale pentru a asigura implementarea REP la nivel național.

În continuare, experții FIA au elaborat o serie de propuneri spre escaladarea provocărilor expuse supra.

Regulamentul cu privire la deșeurile de echipamente electrice și electronice (DEEE)

Deși conform pct. 111 din HG 212/2018, agenții economici care comercializează EEE trebuie să solicite numărul de înregistrare din Lista producătorilor, această obligație nu poate fi realizată realizată din cauza că furnizorii mari cu reprezentanță exclusivă a unor brand-uri pe teritoriul RM nu se înregistrează în Lista producătorilor, iar distribuitorii nu pot renunța la furnizorii respectivi din lipsa de alternativă.

În atare condiții, recomandăm autorităților de resort întreprinderea următoarelor măsuri:

- stabilirea și publicarea valorii unitare de referință pentru articolele care cad sub incidența Regulamentului DEEE,
- stabilirea facilităților fiscale pentru producătorii ce implementează Regulamentul cu privire la DEEE, cu scopul de a direcționa resursele financiare către asigurarea REP, precum și de încurajare a producătorilor de a crea sisteme colective,
- completarea art. 154 din Codul Contravențional, cu un alin. ce să prevadă expresă sancționarea producătorului pentru neînregistrarea în Lista producătorilor în termenele stabilite de regulament/ lipsa numărului de înregistrare (similar cu art. 741 alin. 2 CC, în cazul prelucrării datelor personale în lipsa autorizației),

- elaborarea cadrului normativ care să reglementeze obligațiile persoanelor fizice cu privire la reciclarea DEEE inclusiv de sancționarea acestora, în cazul nerespectării obligațiilor respective (de ex. nepredarea DEEE la punctele de colectare comunicate de vânzător).

Diminuarea risipei alimentare

În prezent, agenții economici din sectorul alimentar, în special importatorii, distribuitorii și comerțanții înregistrează un surplus de produse alimentare, care odată cu expirarea termenului de valabilitate, sunt catalogate drept deșeurii și prin urmare sunt transmise pentru a fi nimicite, aceasta reprezentând o cerință legală, neexistând altă alternativă. În acest sens se constată lipsa unui cadru juridic ce să reglementeze modalitățile de prevenire a deșeurilor alimentare, precum și de redistribuire a surplusului de produse alimentare a căror dată limită de consum este aproape de expirare.

Se impune necesitatea elaborării și aprobării cadrului normativ privind risipa alimentară, prin care să se reglementeze;

1. Rolul fiecărui participant din sectorul alimentar în prevenirea risipei alimentare;
2. Mecanismele de transmitere cu titlu gratuit sau la un preț redus a produselor alimentare către beneficiari;
3. Facilitățile fiscale oferite agenților economici din sectorul alimentar ce implementează în cadrul întreprinderii lor mecanisme de prevenire a risipei alimentare și de transmitere a produselor alimentare în surplus către beneficiari;
4. Elaborarea unei platforme electronice care va facilita monitorizarea și logistica aferentă diminuării risipei alimentare.

Proiectul Regulamentului cu privire la ambalaje și deșeurile de ambalaje

Conform Hotărârii de Guvern nr.561/2020 pentru aprobarea Regulamentului privind ambalajele și deșeurile de ambalaje (HG nr. 561/2020, cu intrarea în vigoare la data de 21.08.2021. La moment, se atestă lipsa unui sistem colectiv operațional care ar asigura valorificarea mai multe tipuri de ambalaje hârtie/plastic/lemn/metal. Actualmente, sunt agenți economici autorizați care prelucrează doar un singur tip de ambalaj: sau hârtie, sau polietilenă și masă plastică, sau metal, sau lemn.

Acest fapt va crea o situație când deținătorii de ambalaje vor fi nevoiți să adere la mai multe sisteme colective în dependență de tipul ambalajului, ceea ce va implica resurse suplimentare financiare și de timp.

În conformitate cu Legea nr.1540/1998, agenții economici importatori și/sau producători de ambalaje achită plata pentru poluarea mediului. Reiterăm că, odată cu intrarea în vigoare a HG nr.561/2020 toată povara financiară și fiscală, va cădea doar asupra agentului economic, acesta fiind în situația să achite dublu, atât pentru sistemul REP, cât și plata pentru poluarea mediului.

Crearea condițiilor propice pentru constituirea unor sisteme colective care vor valorifica multiple tipuri de ambalaje (hârtie, plastic, lemn, metal, etc).

Clarificarea modului de înregistrare a sistemelor colective și individuale de management al deșeurilor și obținere a autorizatei de funcționare.

Elaborarea unei liste electronice cu posibilitatea completării permanente care să conțină toate tipurile de ambalaj, caracteristicile și greutatea acestora.

Subvenționarea prin granturi și cofinanțare a sistemelor colective de management al deșeurilor pentru a impulsiona activitatea acestora.

Scutirea de taxe pentru poluarea mediului a agenților economici care fac parte dintr-un sistem colectiv de gestionare a deșeurilor sau implementează un sistem individual.

Definirea clară a proprietății asupra deșeurilor.

În cazul subvenționării de către stat a activității agenților economici colectori/valorificatori de deșeurii de ambalaj, este necesară introducerea unei norme care reglementează deducerile corespunzătoare din costul aplicat de către acești operatori producătorilor pentru gestionare.

Sistemul de depozit pentru ambalaj

La ora actuală HG nr.561/2020 prevede existența unui depozit pentru ambalajul returnabil/reutilizabil, va-

Se recomandă stabilirea sistemului de depozit pentru ambalajele returnabile prin modificarea corespunzătoare a legislației, care să permită și să încurajeze returnarea contra cost a ambalajului prin intermediul unităților comerciale și a punctelor de colectare specializate.

loarea căruia va fi stabilită de către producători și Guvern. Totodată, nici un act normativ nu se referă la crearea și gestionarea sistemelor de returnare a ambalajului.

În formula legală actuală, comercianții nu sunt încurajați în nici un fel să fie parte la sistemele de colectare/returnare.

Se impune elaborarea unei liste care poate fi completată în permanență, care să includă toate tipurile de ambalaj suspus depozitului și mărirea depozitului respectiv.

Totodată, se recomandă extinderea și încurajarea prin lege a utilizării ambalajului returnabil pentru toate tipurile de băuturi nealcoolice și cu conținut redus de alcool, care nu prezintă risc de contrafacere.

Recomandăm elaborarea mecanismului fiscal al acestui sistem de depozit, luând în considerație că aplicarea acestuia va avea impact asupra sine-cos-tului produsului final. Acesta trebuie să se refere la valoarea a depozitului care poate fi aplicată produselor comercializate, în sumă fixă sau în cotă procentuală; cazurile de obligativitate a rambursării valorii de depozit.

Considerăm importantă identificarea posibilității atribuirii costurilor de implementare a sistemului de depozit la cheltuieli deductibile aferente activității de întreprinzător, ceea ce va încuraja comercianții să se includă în sistem.

Este absolut necesar ca autorizația de colectare/valorificare a sticlei să fie obținută doar prin simplă notificare, ceea ce va încuraja crearea punctelor de colectare autonome.

Așa cum eliberarea bonului fiscal sau a facturii fiscale presupune și transferul dreptului de proprietate asupra bunului comercializat, este necesară elaborarea actelor suplimentare care necesită a fi eliberate la aplicarea sistemului de depozit, stabilirea termenului în care persoana fizică sau juridică poate solicita rambursarea valorii de depozit și soarta mijloacelor bănești în cazul în care nu a fost rambursată valoarea de depozit drept urmare a ne-adresării din partea persoanelor fizice sau juridice.

De asemenea, trebuie definit foarte clar cui este adresat sistemul de depozit, în cazul aplicării acestuia de către producători: persoanelor fizice sau/și persoanelor fizice și juridice care procură/achiziționează produse în ambalaje reutilizabile de la producători în sensul HG nr.561/2020 și cum va avea loc rambursarea valorii de depozit, în cazul aplicării sistemului de depozit la colectarea deșeurilor de ambalaje reutilizabile în cadrul sistemelor colective care intervin din numele membrilor asociați.

Conform Art. 20⁴(4) Legea comerțului interior nr. 231/2010:

Se interzice utilizarea / comercializarea farfuriilor, paharelor, altor accesorii ale serviciilor de masă și bețișoarelor, de unică folosință, fabricate din plastic, cu excepția celor biodegradabile, începând cu 1 ianuarie 2021.

Această normă lasă multe margini de interpretare privind produsele care cad sub această interdicție. Cadru secundar în legătură cu această normă încă nu există.

Implementarea unui cadru normativ secundar sau, alternativ, modificarea normei respective prin a include expres și clar (fără "etc", "altele") lista elementelor din plastic utilizarea și comercializarea cărora este interzisă.

Clasificarea și definirea clară a tipurilor de plastic (de unică folosință, reutilizabil, etc) din care sunt confecționate produsele pentru determinarea clară a categoriilor de produse care cad sub incidența Legii 231/2010.

Dublarea rapoartelor

Conform Anexei nr. 7 la Hotărârea Guvernului 212/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind deșeurile de echipamente electrice și electronice, raportarea deșeurilor se face conform codului stabilit în Anexa 1 a Hotărârii 212/2018 (**cod vama**), iar conform Hotărârea Guvernului nr. 501/2018 pentru aprobarea Instrucțiunii cu privire la ținerea evidenței și transmiterea datelor și informațiilor despre deșeurii și gestionarea acestora, conform codului stabilit de Hotărârea Guvernului nr. 99/20018 (**cod deșeu**).

În atare condiții, recomandăm excluderea unui tip de raportare sau aplicarea unui singur cod pentru deșeurii.

DIGITALIZAREA ECONOMIEI

Fiind unul dintre catalizatorii economiei, Digitalizarea la toate nivelurile a devenit un proces imperativ în context pandemic, necesar pentru asigurarea unei bune funcționări a tuturor ramurilor, inclusiv pentru asigurarea competitivității și facilitării relațiilor B2G, B2B și B2C.

Astfel, s-a resimțit necesitatea promovării la nivel național (cu implicarea Guvernului) a educației economice a populației în vederea utilizării instrumentelor financiare de la distanță, a implementării sistemelor de învățământ la distanță, a digitalizării tuturor proceselor autorităților de stat pe dimensiunea interacțiunii cu persoanele fizice/ juridice, pentru asigurarea accesibilității la serviciile prestate de către acestea, etc.

În acest sens, venim cu un set de propuneri și recomandări, după cum urmează:

Elaborarea unui mecanism de implementare și aplicare a interacțiunii la distanță cu autoritățile publice

Conform legislației Moldovei, documentul electronic semnat electronic este asimilat, după efectele sale, cu documentul analog pe suport de hârtie, semnat cu semnătură olografă. Cu toate acestea, agenții economici sunt adesea în continuare împuși să se prezinte fizic și să depună documente semnate pe hârtie în numeroase situații de interacțiune cu autoritățile statului și alte organizații.

Păstrarea obligativității la anumite etape a vizitelor către autorități consumă timp, creează impedimente și costuri, iar în unele cazuri chiar și riscuri majore pentru desfășurarea afacerilor, când investitorii sunt plecați peste hotare, iar din cauza procedurilor birocratice pot fi aplicate sancțiuni semnificative sau chiar sistată activitatea.

Mai mult decât atât, în context pandemic, impunerea vizitelor către autorități repre-

Se recomandă intensificarea proceselor de implementare și aplicare a interacțiunii la distanță cu autoritățile publice, aplicarea largă a prevederilor Legii 91/2014 privind semnătura electronică și documentul electronic, inserarea în legislația actuală a principiului "digital by default".

Acțiunile imediate pentru a obține implementarea soluțiilor digitale ar fi:

(a) solicitarea (presiunea publică) de la toate autoritățile să identifice situațiile posibile de interacțiune cu cetățenii și persoanele juridice;

(b) identificarea interacțiunilor mai puțin sensibile și care pot avea loc fără autentificarea avansată (prin semnătură);

(c) elaborarea și publicarea mecanismului de interacțiune la distanță pentru două categorii de situații: prin intermediul documentului electronic semnat electronic și prin intermediul comunicării electronice fără folosirea semnăturii electronice;

zintă un pericol iminent pentru sănătate, iar altele este un proces imposibil, din cauza restricțiilor de circulație impuse de autorități.

(d) stabilirea măsurilor de impunere a respectării legislației cu privire la documentul electronic (prioritar în baza prevederilor existente și, după caz, cu aprobarea prevederilor adiționale).

Acțiunile pentru această etapă au fost inserate în Foaia de parcurs cu privire la digitizarea economiei și comerțul electronic. A fost elaborat și prezentat primul pachet de amendamente legislative în domeniul digitalizării, care ar trebui promovat cât mai curând. Totodată, este în proces de elaborare următorul pachet de amendamente legislative pentru digitalizare și pentru care pot fi identificate și promovate măsuri suplimentare. Aceste eforturi comune ale comunității de afaceri sunt susținute de partenerii de dezvoltare și sunt promovate în cadrul platformei Consiliului Economic pe lângă Prim-ministru.

Recunoașterea semnăturilor digitale ale furnizorilor de încredere

Unii investitori nu intenționează să petreacă mult timp în Moldova sau doresc să încerce unele activități la distanță, inclusiv să solicite unele servicii publice. Însă, acest lucru este posibil doar dacă obțin confirmări cu privire la identitate prin vizitarea fizică a autorităților competente din Moldova. Astfel, pot apărea impedimente pentru investitorii existenți și nu este valorificat pe deplin potențialul investițional. În vederea valorificării unui astfel de potențial, Estonia a implementat o soluție de e-rezident, prin care ambasadele Estoniei oferă străinilor, urmare unor proceduri de autentificare, semnături electronice estoniene, prin intermediul cărora investitorii pot deschide și desfășura afaceri în Estonia fără a vizita țara.

Se recomandă acțiuni de promovare pentru obținerea recunoașterii transfrontaliere a semnăturilor digitale ale furnizorilor de încredere, în primul rând a celor certificați pe piața unică UE (ce activează conform regulamentului eIDAS). Republica Moldova are capacități tehnice interne suficiente și o infrastructură dezvoltată a cheilor publice digitale, însă lipsa de deschidere și a competiției pe această piață reduce din valoarea serviciilor oferite comunității de afaceri, făcând dificilă accesarea serviciilor la distanță pentru antreprenorii aflați peste hotarele țării, investitori și parteneri de afaceri. Pentru realizarea acestui obiectiv, se cer acțiuni tehnice, de certificare și la nivel normativ sunt necesare intervenții semnificative. Totodată, ar fi necesar de clarificat rolurile și procedurile pentru autorități/instituții cu dreptul de a identifica persoanele, în vederea recepționării cererilor și transmiterii dispozitivelor cu certificatele cheilor electronice moldovenești. Printre astfel de instituții ar putea fi ambasadele și consulatele Republicii Moldova prezente în străinătate sau identificarea altor mecanisme funcționale.

Implementarea soluțiilor de înregistrare, radiere și modificare a documentelor de înregistrare a întreprinderilor și altor entităților cu statut de persoană juridică

Din cauza anumitor prevederi legislative, la moment nu este posibilă recepționarea documentelor electronice de la solicitanții înregistrării întreprinderilor și altor persoane juridice.

Se recomandă ajustarea corespunzătoare a cadrului normativ și a procedurilor interne în autoritățile abilitate, primordial la Agenția Servicii Publice, în vederea excluderii impedimentelor pentru recepționarea și emiterea documentelor electronice în domeniul înregistrării, radierii și modificării statutului întreprinderilor și a altor persoane juridice.

Facilitarea eliberării și utilizării cât mai largi a semnăturii electronice

Procedura actuală de obținere a semnăturii electronice este una anevoioasă, care necesită resurse de timp, dar și prezența tuturor factorilor de decizie dintr-o societate, iar termenul valabilității

Astfel, recomandăm simplificarea procedurii de eliberare și extindere a valabilității semnăturii electronice pe o perioadă de 3-5 ani, cu notificarea beneficiarului despre expirarea termenului și oferirea mai

acesteia – este considerat prea scurt. Simplificarea accesului la acest serviciu, automatizarea procesului de înnoire a semnăturii digitale, prelungirea perioadei de valabilitate, utilitatea și aplicarea cât mai largă a acestor servicii – sunt noile obiective în acest sens.

multor posibilități de prelungire a termenului de valabilitate la distanță. Posibilitatea de aplicare pentru semnătura digitală în cadrul autorităților cu funcție de identificare a persoanei, de eliberare a actelor de identitate, în cadrul consulatelor RM peste hotare, alte entități ce pot întruni aceste condiții – ar facilita accesul.

Totodată, este necesar de stimulat autoritățile și agenții economici pentru obținerea unei utilități cât mai largi a semnăturilor digitale, ce va impulsiona procese de modernizare, economisire a timpului și resurselor.

Facilitarea accesului la instrumente de plată fără numerar și dezvoltarea e-commerce național

Se propune diminuarea TVA aferentă plăților cu carduri pentru agenții economici care își desfășoară activitatea comercială în afara mun. Chișinău, cât și pentru agenții economici, care acceptă plăți prin intermediul cardurilor în mediul virtual (comerț electronic). Valoarea diminuării ar putea fi egală sau mai mică decât valoarea comisionului de acceptare carduri 1,5-3,0%). Acțiuni similare au fost întreprinse și în alte țări.

Excluderea din legislația privind protecția datelor cu caracter personal a impedimentelor în dezvoltarea afacerilor

Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal, la moment, prevede notificarea obligatorie a operatorilor de date cu caracter personal la CNPDCP. Această practică a fost exclusă în legislația UE. Sub incidență cad, practic, toate persoanele juridice de drept public sau privat. Procedurile sunt anevoioase și pot dura luni de zile.

Adițional, Legea 133/2011 prevede obligația de a obține consimțământul persoanei pentru prelucrarea datelor doar în două modalități – în format pe hârtie cu semnătură sau în format electronic semnat cu semnătură electronică avansată calificată. Această prevedere face practic imposibilă desfășurarea mai multor tipuri de activități economice și creează costuri majore și impedimente pentru alte activități.

Se recomandă ca obiectiv imediat, intervenția pentru excluderea din Legea nr. 133/2011 privind protecția datelor cu caracter personal a prevederilor care impun notificarea operatorilor de date la CNPDCP și extinderea modalităților de obținere a consimțământului persoanelor, după cum este prevăzut de legislația UE.

Pe termen mediu, este necesară ajustarea întregului cadru legal din domeniu cu legislația UE privind protecția datelor cu caracter personal, oferirea clarității și predictibilității pentru mediul de afaceri în ceea ce ține protecția datelor cu caracter personal. Este necesară eliminarea duplicității/diferențelor de cerințe legale din RM în comparație cu cel comunitar, pentru economisirea de resurse și eliminarea riscurilor.

Implementarea achitării fără numerar a serviciilor guvernamentale inclusiv în mediul fizic, prin utilizarea terminalelor POS.

La moment, serviciile publice nu pot fi achitate prin utilizarea cardurilor în mediul fizic. Se propune instalarea terminalelor POS în cadrul acestor instituții, pentru micșorarea comisionului bancar aferent deservirii acestora, Guvernul ar putea să negocieze, de comun cu implicarea sistemelor de plăți (Visa/Mastercard) condiții speciale.

MEDICINĂ ȘI FARMACEUTICĂ

Domeniul medical și activitatea instituțiilor din această sferă au fost profund afectate de criza epidemiologică generată de răspândirea noului tip de virus Covid-19.

Provocările cu care se confruntă sectorul au accentuat „locurile înguste” ce vizează insuficiența de cadre medicale, nevoia de reformare a sectorului, în special cel spitalicesc, importanța asistenței medicale primare, obiectivele de modernizare și digitalizare a serviciilor medicale.

Totodată, transparentizarea mecanismelor de luare și implementare a deciziilor, inclusiv în condiții de criză, trebuie prioritizate. Principiile de alocare a resurselor financiare din cadrul Sistemului Asigurării Obligatorii de Asistență Medicală în baza priorităților strategice urmează a fi transpuse în documente de politici la nivel național, asigurând oportunități egale pentru toți prestatorii de servicii medicale și facilitând accesul pacienților la servicii sigure, calitative și eficiente.

Digitalizarea în Sănătate

Transformarea asistenței medicale prin digitalizare aduce beneficii sistemelor de sănătate, economiei și cetățenilor. Tehnologiile digitale precum comunicarea mobilă, inteligența artificială sau managementul, guvernanta și analiza datelor (inclusiv Big Data) oferă noi oportunități pentru a transforma modul în care se primesc și se oferă servicii de sănătate. Datele privind sănătatea și analiza avansată a acestora pot ajuta la gestiunea mai bună a informației, optimizarea ei în condițiile unei limitări a resurselor umane și materiale, evitarea de risipă, scăderea a presiunii asupra sistemului de sănătate.

Declanșarea pandemiei generate de răspândirea Covid-19 a făcut necesitatea de integrare a tehnologiilor informaționale și comunicațiilor imperativă în țările din întreaga lume și Republica Moldova nu este o excepție.

Sistemul național de sănătate publică are nevoie de implementarea conceptului de E-sănătate și furnizarea de servicii medicale de generație nouă pentru beneficiari finali.

Se propune evaluarea necesităților și modelelor de implementare a Dosarului electronic al pacientului (EHR) în Republica Moldova, ca unul dintre principalii factori pentru avansarea procesului de digitalizare în sectorul sănătății.

În această ordine de idei, este binevenită includerea în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023, Cap. VI Protecția socială și ocrotirea sănătății, para. 6.4, pct. acțiuni de „Dezvoltare a sistemului informațional integrat e-sănătate”. Cuvântul „integrat” reprezintă punctul de pornire în vederea dezvoltării unui astfel de sistem cuprinzător.

La pct. 3 al Regulamentului privind modul de ținere a registrului medical aprobat prin HG nr. 586 din 24 iulie 2017 se constată că registrul medical reprezintă o resursă informațională de stat care conține următoarele sisteme informaționale: SIA AMP, SIA AMS, SIERUSS, SIA SS, SIA TRANSPLANT și Portalul certificatelor de concediu medical.

La fel, conform pct. 22 și 23 ale aceluiași regulament, registrul medical este interconectat cu servicii precum (MPass), (MLog), (MSign), (MConnect) și cu Registrul de stat al populației, precum și cu Sistemul informațional (SI) de raportare și evidență a serviciilor medicale Case-Mix DRG și SI automatizat „Asigurarea obligatorie de asistență medicală”, SI „Verificarea statutului de asigurat în cadrul AOAM”, SI „Registrul persoanelor înregistrate în instituțiile medico-sanitare ce prestează asistență medicală primară în cadrul sistemului de asigurare obligatorie de asistență medicală”, SI „Achitarea serviciilor medicale”, SI „Medicamente compensate” deținute de Compania Națională de Asigurări în Medicină (CNAM), și SI „Nomenclatorul de stat al medicamentelor” (SIA NSM), deținut de Agenția Medicamentelor și Dispozitivelor Medicale, SI integrat al Casei Naționale de Asigurări Sociale (SI „Protecția Socială”).

Cu toate acestea, se constată că la mod practic toate aceste sisteme informaționale din domeniul sănătății fie sunt parțial interconectate, fie nu sunt interconectate, ceea ce afectează grav integritatea informațională și posibilitatea de a asigura interoperabilitatea datelor.

În această ordine de idei, una din variante ar fi includerea în sistem a unui SI (cum ar fi: Dosarul electronic al pacientului folosit pe larg în țările din regiune), care va reprezenta un sistem informațional centralizat, cu un set de baze de date cooperative/interactive, care vor dispune de mecanisme speciale pentru integrare cu alte sisteme informaționale. Fiecare sistem informațional automatizat sectorial (AMP, AMS, Serviciul Sânge, Serviciul Urgență, E-rețetă alte sisteme) va livra și va avea acces la datele ce țin de sectorul dat.

Dosarul electronic al pacientului (EHR) este unul dintre pilonii principali pentru promovarea E-sănătății în Republica Moldova. EHR este fișierul medical, care conține date de la nașterea persoanei cu toate înregistrările care urmează: vaccinare, profilaxie, dispensarizare, diagnostice, vizite și adrese, intervenții / proceduri importante efectuate, rețete, concedii medicale etc. Datele din EHR sunt încărcate automat din sisteme de informații medicale (publice sau private), pe baze interoperabile.

Fără acest element digital - EHR, datele colectate manual au o utilizare limitată, nu sunt accesibile pentru alte instituții / personal medical, limitând accesul necesar la informații despre pacient, inclusiv în situații critice.

EHR bazat pe utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) poate susține avansarea telemedicinii și reproiecta modul în care sunt colectate datele statistice, precum și pentru a spori transparența și utilizarea eficientă a resurselor în sistemul sănătății. Nivelul de dezvoltare a comunicațiilor electronice și accesul la rețea internet în Republica Moldova crează precondiții necesare pentru un progres rapid în acest domeniu.

Crearea unui mecanism transparent de contractare a serviciilor medicale

Serviciile medicale în cadrul Sistemului Asigurării Obligatorii de Asistență Medicală (SAOAM) sunt contractate anual de către Compania Națională de Asigurări în Medicină (CNAM) în baza unui ordin comun cu Ministerul Sănătății (MS). Totodată, se constată nevoia de promovare a unei strategii viziore din partea autorităților naționale de resort cu privire la procurările active de servicii medicale, care se vor baza pe necesitățile

Se propune elaborarea și aprobarea unei Horărări de Guvern cu privire la criteriile de contractare a prestatorilor de servicii medicale în cadrul SAOAM, care ar asigura accesul pacientului la servicii medicale prestate de instituțiile medico-sanitare selectate printr-un mecanism transparent

populației, corespunderea cu strategiilor naționale și stimularea activă a comportamentului prestatorilor în vederea sporirii eficienței actului medical.

Dezvoltarea strategiilor (priorităților) naționale în procurarea serviciilor bazate pe necesitățile de sănătate ale populației și dezvoltarea mecanismelor de plată, care ar stimula activ prestatorii spre sporirea eficienței, calității, siguranței, accesibilității serviciilor.

Proces actual de contractare a serviciilor medicale are loc cu omiterea prevederilor unor acte legislative importante precum Legea nr. 235-XVI din 20.07.2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător (art. 8 și 9); art. 5, 6 și 7 din Legea nr. 239 din 13.11.2008 privind transparența în procesul decizional, care prevăd obligațiile autorităților publice de a asigura transparența procesului de elaborare și aprobare a noilor reglementări; art. 21 și 32 din Legea nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative.

În vederea remedierii acestei situații și conform prevederilor Legii ocrotirii sănătății nr.411/1995, Legii nr.1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală și Hotărârii Guvernului nr.1387/2007 cu privire la aprobarea Programului unic al asigurării obligatorii de asistență medicală, urmează a fi aprobată Hotărârea de Guvern cu privire la criteriile de contractare a prestatorilor de servicii medicale în cadrul SAOAM. Aceste criterii trebuie să reprezinte totalitatea normelor de reglementare a procesului de selectare a prestatorilor de servicii medicale pentru încheierea contractelor de acordare a asistenței medicale (de prestare a serviciilor medicale) în cadrul SAOAM.

Obiectivele de bază pentru elaborarea și aprobarea unui astfel de act normativ sunt:

- 1) asigurarea accesului pacienților la serviciile medicale sigure, calitative și eficiente;
- 2) asigurarea transparenței utilizării mijloacelor financiare din Fondul AOAM;
- 3) selectarea prestatorilor de servicii medicale în baza unor criterii prestabilite și principii de transparență, egalitate, accesibilitate.

Prețurile de producător la medicamente

Stabilirea prețurilor de producător la medicamente este reglementată de Regulamentul cu privire la modul de aprobare și înregistrare a prețurilor de producător la medicamente, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 525/2010, procesul fiind influențat de unele provocări, cum ar fi:

- aplicarea unor mecanisme de calculare a prețului de producător la medicamente, neprevăzute de norma imperativă a legii,
- utilizarea unei liste de țări de referință care stau la baza calculării prețurilor în număr limitat și în lipsa aplicării unor principii și criterii obiective și adecvate de constituire a acestei liste,

și echitabil, ce garantează eficiența și eficacitatea utilizării mijloacelor financiare din Fondul AOAM.

- lipsa reglementării separate a modului de stabilire a prețurilor de producător la medicamentele autohtone (legea prevede obligativitatea pentru aceasta),
- structura viciată a Catalogului național de prețuri de producător la medicamente (informații irelevante și totodată lipsa de informații obligatorii conform legii), și altele.

Acest fapt, afectează nu doar activitatea multor agenți economici implicați în importul și producerea medicamentelor, dar are un impact negativ asupra vieții și sănătății cetățenilor, inclusiv prin prisma combaterii pandemiei Covid-19.

Prepararea și producerea medicamentelor

Producătorii autohtoni de medicamente întâmpină dificultăți în procesul de activitate, și anume ne referim la activitatea de import/export, conform Listelor materiei prime medicamentoase, materialelor, articolelor, ambalajului primar și secundar, utilizate la prepararea și producerea medicamentelor, aprobat prin HG nr. 1165/2016.

Pentru a redresa situația existentă, recomandăm simplificarea procesului de completare a Listei materiei prime medicamentoase, sau instituirea obligativității de modificare și completare sistematică (cel puțin anual) a Hotărârii de Guvern Nr. 1165/2016 pentru aprobarea listelor materiei prime medicamentoase, materialelor, articolelor, ambalajului primar și secundar, utilizate la prepararea și producerea medicamentelor.

În acest sens, considerăm imperioasă elaborarea unei noi Hotărâri de Guvern, prin care urmează a fi aprobate:

1. Regulamentul pentru prețurile la medicamentele de import și cele produse autohton,
2. Lista țărilor de referință și regulile/principiile de identificare a țărilor de referință,
3. Regulamentul privind structura, modul de ținere, completare și modificare a Catalogului național de prețuri la medicamente.

SUBIECTE FUNCIARE

Dintotdeauna, Republica Moldova s-a poziționat ca stat agrar, întrucât agricultura este unul dintre sectoarele definitorii ale economiei.

În același timp, acest sector nu înregistrează cote maxime de productivitate, cum ar trebui, ținând cont de specificul agrar al țării, din cauza costurilor ridicate, precum și din motivul unor serii de impedimente generate de legislația desuetă, care limitează funcțional și restricționează accesul investițiilor în acest domeniu. De asemenea, în condițiile încălzirii globale, schimbărilor climatice și a modificărilor de mediu, agricultorii întâmpină dificultăți în procesul de irigare al terenurilor agricole.

Astfel, considerăm oportună definitivarea și aprobarea unui Nou Cod funciar, care va soluționa un șir de propuneri și măsuri expuse în acest capitol, în special, va spori gradul de protecție al investițiilor existente, va duce la atragerea noilor investiții în agricultură în condiții echitabile și egale, pentru toți.

Codul funciar nr. 828-XII din 25 decembrie 1991

Codul funciar nr. 828-XII din 25 decembrie 1991 – Capitolul X ce ține de consolidarea terenurilor: Datorită faptului fragmentării excesive și a suprafețelor mici ale terenurilor agricole, (consecință a Programului "Pământ"), s-a ajuns la scăderea dramatică a productivității agricole, iar nerespectarea tehnologiilor de cultivare a culturilor agricole și a succesiunii lor în asolament conduc la degradarea solurilor, imposibilitatea investiției în tehnologiile moderne și economic viabile. Reglementarea actuală privind consolidarea terenurilor agricole, s-a dovedit a fi ineficientă.

În aceste condiții, considerăm necesară revizuirea reglementării actuale încorporate în Capitolul X din Codul funciar, în ceea ce privește consolidarea terenurilor, precum și includerea unor norme imperative, care vor prevedea obligația proprietarilor de teren, care dețin nu mai mult de 10 la sută din câmpul (masivul) consolidat, să adere la proiectul de consolidare și să prelucreze terenurile egale ca bonitate și suprafață, amplasate în raza teritorial-administrativă a aceleiași localități.

Totodată, este necesară inserarea unei norme juridice în art. 79 din Codul funciar, referitor la obligativitatea de despăgubire a investitorului, care în scopul asigurării integrității plantațiilor sale, a prelucrat terenul proprietarului neglijent (proprietarul terenului/terenurilor pârloagă).

Este important de elaborat și promovat un nou Cod funciar (proiectul acestuia este la ministerul de resort), care ar reglementa acestea și alte probleme ce țin de utilizarea rațională și eficientă a resurselor funciare, precum și condițiile postprivatizare, inclusiv pașaportizarea masivelor agricole (câmpurilor), cu monitorizarea obligatorie a asolamentului și instituirii cerințelor minime față de prelucrarea terenurilor în funcție de cultura din asolament.

Legea nr. 1308-XIII din 25 iulie 1997 cu privire la prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare al pământului

Art. 6. Vânzarea-cumpărarea terenurilor cu destinație agricolă aflate în proprietate privată. (2) Dreptul de vânzare-cumpărare a terenurilor cu destinație agricolă aparține statului, persoanelor fizice cetățeni ai Republicii Moldova, precum și persoanelor juridice al căror capital social nu conține investiții străine.

Investitorii străini recomandă și consideră rațională modificarea legislației (art. 6 al Legii nr. 1308-XIII din 25 iulie 1997 cu privire la prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare al pământului) în sensul excluderii normelor care îngreșesc dreptul de vânzare-cumpărare a terenurilor cu destinație agricolă al persoanelor juridice, cu capital social străin integral sau parțial.

Un alt argument este că restricția impusă companiilor cu investiții străine la achiziționarea de terenuri agricole, este contrar anexei 1B la GATT, art. XVI alin. (2f); Art.1 din Directiva Europeană 88/361 / CEE; și p.2.4.2 (31) din Planul de acțiune Moldova-UE.

Pentru a evita speculațiile pasive cu pământul, urmează a fi elaborat un mecanism, prin care investitorul va fi obligat să utilizeze terenul doar în scopuri de producere agroalimentară, cu excluderea posibilității de modificare a destinației terenului. Ca argument, este necesară o inventariere a tuturor terenurilor agricole procurate de către diferite întreprinderi sau persoane fizice autohtone și care sunt pârloagă, pentru comparație cu terenurile agricole administrate (arenda) de către entități cu capital mixt sau străini și care au un nivel tehnologic european asigurând cu locuri de muncă populația și contribuind substanțial la formarea bugetelor locale și de stat.

Irigarea terenurilor agricole

Legea apelor 272/2011, prevede irigarea ca o prioritate majoră pentru deținătorii de bazine hidrografice (cu excepția satisfacerii necesităților populației cu apă potabilă și a necesităților casnice). Acest fapt este imposibil, datorită lipsei unui proprietar unic al bazinelor acvatiche și gestiunii centralizate a acestor bazine. De asemenea, persistă contradicții între fermierii ce solicită să irige culturile agricole și piscicultorii, dat fiind faptul că rezervele de apă sunt insuficiente din cauza exploatarea necorespunzătoare a bazinelor acvatiche, și în prim plan, a iazurilor și lacurilor de acumulare, dat fiind înnămolirea acestora.

Propunem revizuirea de către consiliile administrației publice locale a contractelor de arendă pentru obiectele acvatiche (iazuri, lacuri de acumulare, heleșteie, etc), care au ca obiect de bază piscicultura, cu scopul de a iniția noi licitații, în sensul prioritizării utilizării acestor bazine acvatiche de către fermieri, pentru irigarea culturilor agricole.

De asemenea, se recomandă completarea art.110 din Codul contravențional nr.218 din 24.10.2008, cu un alineat nou cu următorul conținut: (3) Neasigurarea accesului altor utilizatori de apă pentru amplasarea și/ sau utilizarea prizei de apă în condițiile stabilite de regulamentele proprii de exploatare a lacului de acumulare/iazului se sancționează cu amendă de la 40 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 300 la 500 de unități convenționale aplicată persoanei juridice cu sau fără privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate pe un termen de la 3 luni la un an".

Gospodărirea apelor și hidroameliorația în Republica Moldova

În condițiile încălzirii globale, schimbărilor climatice și modificărilor de mediu, este imposibilă o dezvoltare durabilă a sectorului agrar, activitatea agricolă fiind supusă unui risc enorm din cauza secetelor excesive. Drept urmare, există riscul de a periclita securitatea alimentară a Statului. Este strict

Astfel, recomandăm elaborarea și aprobarea unei Strategii de dezvoltare a gospodării apelor și a hidroameliorației în Republica Moldova pentru anii 2021-2030, cu evaluarea potențialului hidrologic, rezervelor apelor subterane și terestre, identificarea măsurilor de dezvoltare și utilizare rațională a obiectelor acvatiche de acumulare a apelor,

necesar de a elabora un concept și o strategie de diminuare a riscurilor în agricultură, de asigurare a unei balanțe hidrotermice, o evaluare a potențialului hidrologic al Statului și dezvoltare a acestui potențial.

concentrarea mijloacelor financiare de la Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural (AIPA) și alte structuri, pentru restabilirea și punerea în activitate a sistemelor mari de irigare de pe râurile Prut și Nistru.

Asigurarea riscurilor de producție în agricultură

La moment, constatăm accesul dificil la asigurarea riscurilor în agricultură contra calamităților naturale, dat fiind faptul că pentru asigurarea unor asemenea riscuri, sunt oferite condiții neatractive.

În acest sens, se recomandă instituirea și acreditarea de către autoritatea competentă a unor Fonduri mutuale (pe ramuri Agricole, separat, sau pe filiere de produs) pentru fenomenele climatice nefavorabile și pentru incidente de mediu în conformitate cu legislația națională și cea comunitară, care ar permite fermierilor afiliați să adere la acesta și să încheie o asigurare, prin care fermierii afiliați – cu pierderi economice cauzate de fenomenele climatice nefavorabile, beneficiază de plăți compensatorii.

Fondurile mutuale se bazează pe stabilirea de rezerve financiare, constituite din contribuțiile participanților, care pot fi folosite pentru compensațiile membrilor, în cazul unor pierderi importante de venituri, conform unor reguli predefinite. Ideea de bază, comună principiului de asigurare, este de a distribui riscul într-o comunitate de membri, cu efect suplimentar; prin angajamente pe termen lung, fondurile mutuale oferind punerea în comun a riscurilor, de asemenea, eficiente în timp. Crearea de fonduri mutuale pot fi încurajate prin diferite tipuri de sprijin public, printre care:

- i. contribuția la capitalul start-up;
- ii. contribuțiile anuale din partea statului către fond;
- iii. compensarea plăților efectuate către agricultori;
- iv. stimulente fiscale pentru depozitele de fonduri.

Tot la acest compartiment, se propune și crearea unor Fonduri de asigurare a returnării creditelor bancare.

Exercitarea dreptului de preemțiune

La moment, se atestă cazuri când terenurile se înstrăinează fără a fi respectat dreptul de preemțiune al arendașului.

În cazul înregistrării la organele cadastrale, este notată grevarea, iar în cazul înregistrării la primărie a terenurilor - grevarea nu este notată.

Se recomandă amendarea legislației, în sensul completării înscrisurilor obligatorii, care se prezintă notarului, de către vânzător, pentru încheierea și autentificarea contractelor de vânzare - cumpărare a terenurilor agricole, **cu înscrisul – Certificat**, eliberat de Primărie în a cărei rază teritorială se află terenul agricol, prin care se confirmă sau nu faptul înregistrării, în registrul primăriei, a contractului de arendă, ce are ca obiect terenul cu destinație agricolă care se dorește a fi înstrăinat (în cazul arendei terenului agricol până la 5 ani), similar Extrasului din Registrul bunurilor imobile.

Amendarea legislației în sensul expus mai sus, are drept scop garantarea respectării dreptului de preemțiune a arendașului (art. 1295 alin. (4) Codul civil al R.M.), în cazul când arendașul proprietar, intenționează să înstrăineze/să vîndă terenul cu destinație agricolă, transmis în arendă pe un termen mai mic sau egal cu 5 ani, altei persoane fizice/juridice decât arendașul.

Simplificarea trecerii pământului din statut agricol în statut – pentru construcții

Pentru modificarea categoriei de destinație a terenului din agricol în teren pentru construcții, proprietarul terenului urmează să achite în bugetul UTA o sumă calculată după mai mulți parametri stabiliți în Legea nr. 1308/1997 cu privire la prețul normativ și modul de vânzare și modul de vânzare-cumpărare al pământului.

Conform p. 31. din Regulamentul cu privire la modul de transmitere, schimbare a destinației și schimb de terenuri, aprobat

Se recomandă modificarea Legii nr. 1308/1997 cu privire la prețul normativ și modul de vânzare și modul de vânzare-cumpărare al pământului și Regulamentului cu privire la modul de transmitere, schimbare a destinației și schimb de terenuri, aprobat prin Hotărârea Guvernului

prin Hotărârea Guvernului nr. 1170/2016, Guvernul, consiliul unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi sau al doilea, Adunarea Populară a Găgăuziei adoptă hotărârea/decizia de schimbare a destinației terenurilor din categoriile de terenuri cu destinație agricolă și ale fondului silvic, precum și din alte categorii de terenuri incluse în circuitul agricol, pentru a fi folosite în alt scop decât cel agricol, în termen de o lună de la transferarea de către persoanele fizice sau persoanele juridice la bugetele respective a mijloacelor bănești echivalente cu pierderile cauzate de excluderea terenurilor din circuitul agricol, conform tarifelor specificate la poziția a III-a din anexa la Legea nr.1308/1997 privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pământului.

În dependență de bonitatea terenului, această sumă poate fi echivalentă cu prețul normativ de achiziționare a terenului. Pentru schimbarea destinației terenului din agricol - în construcție, este necesară achitarea valorii integrale a terenului, ceea ce deseori se echivalează cu o a doua procurare.

În situația în care terenul se află în proprietate privată, stabilirea unei astfel de sume este neîntemeiată și neechitabilă.

Simplificarea accesului la serviciile cadastrale indiferent de locație

Conform prevederilor Legii cadastrului bunurilor imobile nr. 1543/1998, contractele ce au ca obiect imobile și părți componente ale lor urmează să fie înregistrate la structurile teritoriale ale Agenției Servicii Publice, care se află în fiecare raion din Republica Moldova. Deplasarea în raioane pentru efectuarea înregistrărilor menționate implică resurse financiare, de timp și umane, în special că este necesară prezența fizică la organul cadastral, de cel puțin 2 ori, pentru efectuarea unei înregistrări. De exemplu, pentru înregistrarea ipotecii activei unei întreprinderi care deține imobile pe tot teritoriul RM este necesară deplasarea de cel puțin 2 ori în toate raioanele unde întreprinderea respectivă deține imobile.

Se recomandă modificarea competențelor Agenției Servicii Publice în sensul simplificării accesului la serviciile cadastrale, cu posibilitatea solicitării serviciului la ghișeul unic din cadrul ASP, indiferent de locație, contra unui cost suplimentar, cu obținerea actului solicitat la locul depunerii solicitării.

Legislația cu privire la statutul și posibilitățile de construcție pe terenuri extravilane vs. intravilane.

Conform Capitolului 6 din Codul Funciar, perimetrul localității este hotarul intravilanului care desparte teritoriul localității de extravilan și se stabilește în planul urbanistic general al localității, aprobat în modul stabilit de legislație.

Legea privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului nr. 835/1996 definește noțiunile de intravilan și extravilan și stabilește reguli generale. Din conținutul acestor acte normative, reiese că construcțiile se pot efectua doar în intravilanul localității. Pentru edificarea construcțiilor pe teren care sunt situate în extravilan, este necesară introducerea lui în intravilan, această procedură fiind anevoioasă, solicitând resurse umane, financiare și de timp.

În proiectul Codului Urbanismului și Construcțiilor aprobat de Parlament în prima lectură la 03.03.2017 noțiunile de "intravilan/extravilan" nu se regăsesc. Organizarea teritoriului se va face prin planuri urbanistice generale, iar în lipsa acestora, prin planuri urbanistice zonale. Se exclude, astfel, necesitatea aprobării unei decizii separate de introducere a terenului în intravilanul localității.

Se propune, excluderea noțiunilor de *intravilan și extravilan*. Construcțiile urmează să fie efectuate în baza documentației de planificare a teritoriului și urbanism, iar în lipsa acesteia, în baza unui plan urbanistic întocmit pentru terenul concret coordonat cu organele supravegheții de stat (Agenția Națională pentru Sănătate Publică, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, serviciul de salvatori și pompieri atestați).

De asemenea, solicităm autorităților să readucă pe agendă promovarea proiectului Codului Urbanismului și Construcțiilor.

INDUSTRIA TELECOM

Operatorii de telecomunicații au o importanță deosebită în economia RM, contribuția lor reprezentând 5,94 miliarde lei sau circa 2,87% din PIB în 2020. Totodată, ei se numără printre cei mai mari contribuabili și angajatori în Moldova. Operatorii investesc permanent în dezvoltarea și modernizarea infrastructurii lor, promovând inovațiile și asigurând progresul tehnologic. Doar în 2020, investițiile lor au constituit circa 1 miliard de lei. De asemenea, ei sprijină numeroase proiecte sociale și inițiative în domeniul educației digitale. Calitatea serviciilor mobile în Moldova este una din cele mai bune din Europa.

Cu regret, capacitatea investițională a operatorilor, în special a celor din sectorul mobil, este afectată considerabil de suprataxarea inechitabilă, la care sunt supuși aceștia și care împiedică modernizarea și dezvoltarea rețelelor de telecomunicații bazate pe cele mai noi tehnologii și stabilirea de tarife mai accesibile pentru consumatorii finali, precum și de multiplele bariere administrative în dezvoltarea infrastructurii de comunicații moderne.

Urmează investițiile în dezvoltarea rețelelor 5G și VHBB pentru a asigura conectivitatea necesară pentru viitor. Implementarea măsurilor propuse ar permite Moldovei să țină pasul cu restul Europei în sensul dezvoltării tehnologice.

Taxa de lux de "2,5 %"

Conform art. 4 din Legea nr. 827 din 18.02.2000 cu privire la Fondul Republican de Susținere a Populației, una și cea mai importantă dintre sursele de formare a mijloacelor Fondului o reprezintă transferurile lunare ce urmează a fi efectuate de către persoanele juridice care prestează servicii de telefonie mobilă, în mărime de 2,5 la sută din venitul brut obținut din vânzările aferente acestor servicii. Această taxă a fost introdusă în anul 2000, fiind considerată „taxă de lux”.

Începând cu anul 2022, această taxă urmează a fi redusă până la 1,5%.

Această suprataxă aplicată operatorilor de comunicații mobile este discriminatorie și inechitabilă, limitând (în loc să stimuleze) investițiile în dezvoltarea rețelelor de comunicații electronice bazate pe cele mai avansate tehnologii, considerate un factor-cheie în dezvoltarea economiei în general și realizarea progresului social, precum și distorsionând concurența pe piața comunicațiilor electronice.

Se solicită modificarea Legii fondului republican și a fondurilor locale de susținere socială a populației, nr. 827 din 18.02.2000, în vederea excluderii art. 4. alin. (1) litera c), și anume a obligativității transferurilor lunare de către persoana juridică care prestează servicii de telefonie mobilă.

Taxa de portabilitate

Conform Condițiilor tehnice și comerciale de implementare și realizare a portabilității numerelor, aprobate de ANRCETI în anul 2013, toți furnizorii de servicii de telefonie din Moldova sunt obligați să achite o taxă pentru crearea bazei de date centralizate pentru realizarea portabilității numerelor (BDC) în sumă de 920 000 €, precum și o taxă suplimentară de 0,0308 €/ună pe număr telefonic atribuit prin licență furnizorului. Taxa respectivă se achită firmei private „NP Base” S.R.L., create de câștigătorul concursului pentru furnizarea și administrarea BDC. Operatorii dețin în total circa 8 milioane de numere, pentru care plătesc aproximativ 250 mii euro lunar sau 3 milioane euro anual.

Operatorii consideră cuantumul acestei taxe ca fiind nejustificat atât din punct de vedere economic, cât și juridic.

Aceste plăți exagerate scumpesc considerabil tarifele cu amănuntul aplicate utilizatorilor finali.

Contractul cu firma „NP Base” S.R.L. expiră la 30.06.2023, iar ANRCETI este obligată să organizeze, în timp util, un nou concurs pentru selectarea administratorului care va administra BDC după expirarea acordului actual. Deoarece BDC (inclusiv licența pentru utilizarea BDC) urmează să treacă în proprietatea ANRCETI la expirarea actualului acord, ofertele financiare în cadrul noului concurs ar trebui să se refere exclusiv la costurile legate de operarea, administrarea și întreținerea BDC, care nu vor mai include redevența pentru dreptul de utilizare a BDC (licența) achitată câștigătorului concursului anterior. Dat fiind faptul că taxa actuală este aproape în întregime compusă din această redevență, la care se adaugă o rată de rentabilitate de 15%, costurile legate de operarea, administrarea și întreținerea BDC după expirarea acordului actual, vor trebuie reduse la minimum. În caz contrar, ANRCETI urmează să organizeze consultări cu furnizorii pentru identificarea unor soluții alternative pentru asigurarea continuității portabilității.

Remunerația pentru copierea privată

Conform Legii nr. 139 din 2010 privind drepturile de autor și drepturile conexe, importatorii de "echipamente (audio, video, drivere pentru discuri, etc.) și suporturi materiale (suport pentru imprimarea sonoră și/sau video, casete, discuri laser, compact discuri, etc.) care pot fi utilizate pentru efectuarea unor atare reproduceri" sunt obligați să achite o taxă de cel puțin 3% din veniturile obținute din vânzarea unor asemenea echipamente, destinată să acopere potențialul prejudiciu cauzat autorilor de către cumpărătorii acestor echipamente și suporturi prin efectuarea copiilor private a operelor protejate de dreptul de autor. Colectarea și distribuirea acestei taxe către autori se asigură de organizațiile de gestiune colectivă a drepturilor de autor și drepturilor conexe (OGC).

Această reglementare creează mai multe probleme:

- 1) Lipsa unei liste exhaustive a echipamentelor pentru care se achită taxa și a unui plafon al taxei, care provoacă cerințe excesive din partea OGC privind achitarea acesteia.
- 2) Cota minimă a taxei este vădit excesivă în raport cu ratele din Uniunea Europeană și nu ține cont de potențialul prejudiciu cauzat de echipament, care trebuie să fie determinant la stabilirea cuantumului taxei.
- 3) Actele de control ale AGEPI arată că majoritatea sumelor colectate de OGC sunt reținute de OGC sub diferite forme, dar nu distribuite autorilor.

Pentru a soluționa problemele menționate, se propune promovarea modificărilor la Legea nr. 139 din 2010, elaborate de Consiliul Economic de pe lângă Prim-ministru, care stabilesc plafoane echitabile și un mecanism garantat și nescriminatoriu de colectare a acestor plăți de la toți producătorii și importatorii de dispozitive care cad sub incidența acestei legi. După aprobarea legii de către Parlament, Guvernul urmează să aprobe lista dispozitivelor pentru care se achită taxa. De asemenea, aceste modificări vizează stabilirea prin lege a unui plafon echitabil pentru taxa de autor achitată de distribuitorii de programe TV.

Totodată, legea va stabili și plafoane pentru comisioanele care pot fi percepute de OGC pentru distribuirea acestor venituri autorilor.

Potrivit estimărilor, suma plăților care ar fi astfel colectate s-ar ridica la circa 20 milioane lei (1 milion EURO) anual.

Aplicarea Legii privind accesul pe proprietăți (Legea 28/2016) pentru instalarea și funcționarea rețelelor de comunicații

Recunoscând rolul sectorului de comunicații electronice în asigurarea progresului tehnologic, dezvoltării economice, asigurarea incluziunii sociale și economice a populației, accesului la educație și la serviciile publice, inclusiv guvernamentale, UE a adoptat Directiva 2014/61/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014 privind măsurile de reducere a costului instalării rețelelor de comunicații electronice de mare viteză. În prezent, se poartă consultări pentru modificarea acestei directive, care să faciliteze și mai mult dezvoltarea infrastructurilor de comunicații în vederea atingerii obiectivelor de dezvoltare.

În mod similar, Republica Moldova a adoptat în anul 2016 noua Lege privind accesul pe proprietăți și utilizarea partajată a infrastructurii, care impune obligații proprietarilor sau gestionarilor de imobile și terenuri să ofere furnizorilor posibilitatea de a instala și opera rețele respective pe aceste proprietăți, contra unui cost care să acopere doar prejudiciile directe cauzate prin lucrările respective, fără perceperea unor chirii pentru utilizarea acestor proprietăți. În baza acestei Legi, Guvernul a aprobat și metodologia de calculare a tarifelor pentru dreptul de acces la proprietăți.

Din păcate, o mare parte din autoritățile publice și gestionarii ai proprietății publice refuză executarea acestei legi, refuzând accesul la proprietăți pentru instalarea infrastructurii noi sau solicitând demontarea infrastructurii de comunicații existente ori stabilind condiții financiare prohibitive (chirii sau tarife de acces exorbitante).

Reformarea legislației în domeniul protecției datelor cu caracter personal.

În anul 2018, Parlamentul a adoptat în prima lectură proiectele noii Legi privind protecția datelor cu caracter personal și Legii privind Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, elaborate de Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (CNPDCP) și depuse de un grup de deputați. Scopul declarat al acestor legi este transpunerea Regulamentului General al Protecției Datelor din UE (GDPR). Proiectul aprobat în prima lectură conține încă multe erori de transpunere, incoerențe și devieri de la cadrul comunitar (GDPR). O îngrijorare deosebită trezesc stabilirea unor cerințe de autorizare excesive, lipsa garanțiilor procedurale suficiente împotriva abuzurilor CNPDCP, precum și sancțiunile inadecvat de mari stabilite prin aceste legi (cu referință la cuantumul sancțiunilor stabilite în GDPR, având în vizor giganzii americani din așa-numitul grup GAFA, care operează pe scară mondială înregistrând cifre de afaceri de sute de miliarde de dolari). După cum au recunoscut experții UE care lucrează în cadrul proiectului Twinning pentru CNPDCP, aceste proiecte corespund GDPR în proporție de doar 70%.

Se propune ca Guvernul și ministerele să asigure executarea Legii 28/2016 de către instituțiile și întreprinderile din subordine (inclusiv prin aplicarea sancțiunilor față de persoanele cu funcții de răspundere care refuză executarea legii).

Mediul de afaceri a transmis către Parlament o listă actualizată de obiecții și propuneri la proiectele aprobate în prima lectură. O listă similară au transmis și experții UE. Mediul de afaceri mizează pe examinarea obiectivă a tuturor acestor propuneri de către experții Parlamentului și definitivarea acestor legi ținând cont de aceste propuneri.

Transpunerea echidistantă a reglementărilor UE în legislația națională

În procesul de transpunere a reglementărilor UE în RM, în sectorul comunicațiilor, se observă tendința de redare a reglementărilor ce înăspresc condițiile de activitate pentru furnizori, fără a se introduce reglementări care ar reduce din povara financiar-administrativă și ar avea ca efect îmbunătățirea climatului investițional în această ramură, și diversificarea serviciilor pentru consumatori. Drept exemplu elocvent de ignorare în implementare a unor reglementări UE este Programul de management al spectrului de frecvențe radio pentru anii 2021-2025 care nu a luat în considerație recomandările UE cu privire la termenul de valabilitate a licențelor și cuantumul acestora și necesitatea reducerii poverii administrative asupra furnizorilor de comunicații.

Se propune modificarea Legii comunicațiilor electronice și Programului de management al spectrului de frecvențe radio pentru anii 2021-2025, prin introducerea unor reglementări ce ar prevedea următoarele:

- Comasarea funcțiilor ANRCETI cu SNMFR cu scopul reducerii costurilor administrative legate de plata de reglementare în domeniul comunicațiilor și costurile pentru utilizarea spectrului de frecvențe;
- Extinderea termenului de valabilitate a licențelor de utilizare a frecvențelor radio de la 15 ani la 25 ani;
- Reducerea taxelor de licență și de utilizare a spectrului de frecvențe radio prin stabilirea unor formule de calcul transparente, conform recomandărilor UE, ce conțin factori bazați pe criterii obiective și nu pe criteriul insuficiențelor atestate la bugetul de stat.

ANRCETI (trecerea Agenției din subordinea Guvernului către Parlament, după exemplele statelor Europene)

Recentul studiu al Uniunii Internaționale de Telecomunicații (UIT) constată necesitatea consolidării independenței ANRCETI, în scopul asigurării unei guvernante bune și promovării unei reglementări raționale prin colaborare cu autoritățile publice și sectorul privat. De asemenea, acest studiu remarcă necesitatea întăririi responsabilității ANRCETI. Participarea operatorului cu capital de stat pe piețele de comunicații electronice crește probabilitatea și percepția favorizării acestuia din partea autorității de reglementare.

Studiul nominalizat vine cu o serie de propuneri în acest sens, cum ar fi:

- Desemnarea membrilor Consiliului de Administrație a ANRCETI de către Parlament, dar nu de Guvern;
- Implicarea unei alte autorități publice din altă ramură a puterii de stat în verificarea și aprobarea deciziilor privind structura organizatorică, bugetul și rapoartele ANRCETI, în vederea soluționării conflictelor de interese, presupusei lipse a responsabilității și asigurării stabilității, previzibilității și transparenței reglementării.

Simplificarea procedurilor de autorizare pentru construcția rețelelor

În prezent, construcția rețelelor de comunicații electronice este supusă cerințelor și procedurilor standard de autorizare a lucrărilor de construcție, prevăzute de Legea nr. 163/2010, fapt care îngreunează și întârzie foarte mult dezvoltarea infrastructurii de comunicații și crearea unui mediu concurențial pe piața comunicațiilor electronice, în special pe piața serviciilor fixe Internet și TV dominate de operatorul de stat.

Dincolo de implementarea defectuoasă a prevederilor Legii nr. 28/2016 în ceea ce privește acordarea accesului pe proprietăți

Se propune modificarea Legii nr. 163/2010 prin:

- stabilirea unei proceduri simplificate de autorizare a lucrărilor de construcție a rețelelor de comunicații electronice, în funcție de tipul lucrărilor/rețelelor (de exemplu, construcția unor structuri de suport pentru rețele

și stabilirea unui tarif de acces unic conform cu cerințele legii, operatorii se confruntă și cu o interpretare neuniformă a Legii nr. 163/2010, de exemplu, refuzul autorităților locale de a elibera acte permissive pe motivul că:

- solicitarea ar trebui depusă nu de operatorul care construiește infrastructura, ci de proprietarul/gestionarul imobilului în care se construiește infrastructura;
- operatorul trebuie să prezinte acordul legalizat notarial al fiecărui coproprietar din blocul locativ/imobilul multietajat pentru instalarea rețelei în blocul/imobilul respectiv;
- localitatea nu are aprobat planul urbanistic; și/sau
- este nevoie de consultarea și acordul locuitorilor localității pentru extinderea rețelei de Internet și TV a operatorului în localitatea respectivă.

Aceste obstacole lipsesc locuitorii, întreprinderile și organizațiile din localitate de mai multe avantaje, cum ar fi creșterea concurenței între operatori, diversificarea ofertelor de servicii, reducerea prețurilor, creșterea vitezei Internet, creșterea calității serviciilor, crearea unei infrastructuri de comunicații moderne, creșterea productivității și atragerea investițiilor în localitate.

Alte probleme includ:

- Lipsa unui registru al rețelelor edilitare, care ar permite protejarea infrastructurii deja construite;
- Efectuarea lucrărilor de construcție sau reabilitare a infrastructurii urbane, fără a ține cont de necesitatea construcției rețelelor de comunicații electronice în mod subteran sau reamplasării lor prin alte metode;
- Regulile sanitare privind construcția stațiilor de telefonie mobilă, care sunt de câteva ori mai dure decât cele mai stricte reguli aplicate în Uniunea Europeană în ceea ce privește normele de emisie electromagnetică, precum și existența multipelelor restricții nejustificate privind locul și modalitatea de amplasare a stațiilor, inclusiv condiționarea eliberării avizului sanitar pentru construcția stației de obținerea acordului populației localității;
- Autorizarea și construcția blocurilor multietajate noi, fără a ține cont de stațiile de comunicații mobile construite anterior;
- Aplicarea cerințelor și procedurilor standard de autorizare a lucrărilor de construcție, pentru construcția celulelor mici.

De remarcat că, în conformitate cu art. 37 din Legea nr. 28/2016, Guvernul, în termen de 6 luni de la intrarea în vigoare a acestei legi, trebuia să asigure simplificarea procedurii de autorizare a construirii (instalării) elementelor de rețele publice de comunicații electronice și elementelor de infrastructură asociate acestor rețele.

Soluționarea acestei probleme ar facilita atingerea obiectivelor stabilite în mai multe programe ale Guvernului, inclusiv Programul național de dezvoltare a rețelelor în bandă largă și Agenda strategică pentru o economie inclusivă, durabilă și digitală.

sau instalarea rețelelor pe structurile de suport existente, macrocelule sau microcelule, etc.);

- eliminarea cerințelor inadecvate sau excesive (cum ar fi acordul notarial de la toți coproprietarii blocului locativ (trebuie să fie suficient acordul gestionarului), depunerea cererii și eliberarea actelor permissive numai proprietarului imobilului, elaborarea planului urbanistic ca precondiție pentru eliberarea actelor permissive pentru construcția infrastructurii, obținerea acordului populației pentru extinderea rețelei în localitate, etc.);

De asemenea, se propune crearea unui registru al rețelelor edilitare și aprobarea unor reguli sanitare privind construcția stațiilor de telefonie mobilă în conformitate cu legislația și practica internațională (The International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection (ICNIRP), Guidelines For Limiting Exposure To Electromagnetic Fields (100 kHz to 300 GHz), March 2020).

Fără de realizarea acestor schimbări, în Republica Moldova va fi imposibilă implementarea serviciilor bazate pe tehnologia 5G. De remarcat că concursurile pentru eliberarea licențelor de utilizare a frecvențelor radio pentru construcția rețelelor 5G sunt preconizate în trimestrul III al anului 2022, propunerile menționate mai sus fiind regăsite printre obiectivele stabilite de Programul de management al spectrului de frecvențe radio pentru anii 2021-2015.

SISTEMUL FINANCIAR

Sistemul financiar are un rol foarte important în asigurarea funcționării și eficienței economiei Republicii Moldova.

Ultimul deceniu, acest sector a traversat o perioadă plină de turbulențe, care au impactat direct economia țării, dar și bunăstarea populației, fapt ce a condus la numeroase modificări în legislația sectorului financiar.

Cu toate acestea, pentru stabilirea unui echilibru funcțional și avantajos pentru toți prestatorii și beneficiarii sectorului financiar, experții FIA au identificat o serie de provocări și impedimente în activitatea instituțiilor financiare, precum și au elaborat un set de propuneri pentru ajustarea cadrului regulatoriu, după cum urmează:

Sporirea eficienței în cooperarea cu executorii judecătorești

☐ Pentru executarea silită a documentelor executorii, executorul judecătoresc este în drept să solicite și să primească gratuit pe suport de hârtie și în regim online din partea autorităților publice centrale și locale, a instituțiilor (inclusiv financiare), din partea altor organizații deținătoare de registre de stat și de informații relevante pentru procedura de executare, orice informație care ar permite identificarea debitorului, a patrimoniului său și a locului aflării lor. Prezentarea acestor informații de către băncile comerciale are drept rezultat suportarea unor costuri administrative adiționale, precum și consumul irațional al timpului de muncă al angajaților, dat fiind faptul că doar 1/3 din solicitările executorilor judecătorești țin de clienții unei bănci. Anual, aproximativ 50000 de solicitări primesc răspunsuri ce indică faptul că banca nu dispune de informațiile solicitate.

☑ În prezent o soluție electronică de comunicare în procesul de schimb de informații între executorii și bănci este în proces de testare și se bazează pe sistemul SIA CCDE implementat de Serviciul Fiscal de Stat.

Prin analogie, odată cu trecerea la comunicarea cu Serviciul Fiscal de Stat doar prin SIA CCDE, activitatea lucrătorilor bancari a devenit mult mai eficientă în acest sens.

Se propune modificarea Codului de executare pentru a obliga toți executorii judecătorești să utilizeze doar soluția electronică de comunicare în procesul de schimb de informații cu băncile:

- Modificarea art. 22 lit. c) prin eliminarea textului "(inclusiv financiare)" pentru a evita eventuala situație în care executorul judecătoresc pretinde că nu are acces la sistemul informațional;
- Modificarea art. 22 lit. r) prin adăugarea textului "în regim on-line" după cuvintele "să solicite"

- Modificarea art. 22 lit. s) prin adăugarea textului "în regim on-line" după cuvintele "să primească";
- Modificarea art. 22 lit. ș) prin adăugarea textului "în regim on-line" după cuvântul "informeze";
- Modificarea art. 22 lit. t) prin adăugarea textului "în regim on-line" după cuvintele "instituții financiare".

Modificarea Codului de Executare

- Art. 11 lit. n¹) din Codul de Executare al Republicii Moldova prevede că, contractul de leasing are valoare de document executoriu doar în cazul în care locatorul este o organizație de creditare non-bancară sau o societate de leasing.

Reglementarea curentă este limitativă, neconcurențială și contravine naturii juridice a leasingului financiar, fiind limitate în mod nejustificat drepturile băncilor în procesul de recuperare silită. Astfel, banca, în calitate de locator este obligată să solicite re-posesia legală a obiectelor de leasing doar prin instanța de judecată, ceea ce afectează în mod direct costul de risc și calitatea portofoliului de leasing.

- Astfel, se solicită modificarea art. 11 lit. n¹) din Codul de Executare al Republicii Moldova, în sensul includerii băncilor în lista locatorilor ce pot beneficia de această prevedere.

Importanța unei astfel de modificări derivă în special din contextul unui cadru legal mult mai riguros în care activează băncile, activitatea de leasing fiind parte a întregii activități de finanțare bancară reglementată de normele BNM.

Regulamentul de subvenționare, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 455/2017

- Potrivit art. 36 din Regulament, pot fi acordate măsuri de sprijin pentru tehnica procurată în leasing, doar după ce au fost achitate toate ratele de leasing, iar tehnica nu are o vechime mai mare de 3 ani din data procurării.

Totodată, se consideră eligibilă pentru subvenționare tehnica agricolă procurată în leasing, prin intermediul organizațiilor de creditare non-bancară, prevederea în cauză servind deja ca temei de refuz de plată a subvențiilor pentru clienții băncilor finanțați prin leasing financiar.

- Se solicită modificarea art. 36 din Regulamentul de subvenționare, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 455/2017, în sensul includerii băncilor în lista locatorilor ce pot beneficia de prevederile art. 36, din aceleași considerente menționate cu privire la art. 11 lit. n¹) din Codul de Executare. Totodată prevederea actuală defavorizează atât băncile, prin limitarea accesului la acest segment de clienți, cât și clienții băncilor cărora, în mod indirect, li se impune alegerea unui alt tip de finanțator, care pot oferi condiții diferite.

De asemenea, propunem reglementarea acordării clientului dreptului de a aplica la subvenționare, chiar din primul an din momentul procurării prin leasing a tehnicii agricole. Or, Locatorul, este obligat să aplice la finanțare pe un termen relativ mic sau să încheie anticipat contractul de leasing în primii 2-3 ani.

Îmbunătățirea condițiilor de desfășurare a business-ului agricol, pentru a permite băncilor finanțarea acestuia prin minimizarea riscurilor aferente

- Se propune a efectua o analiză detaliată a pieței funciare din Moldova pentru a identifica probleme care reduc considerabil lichiditatea terenurilor agricole (mici zone izolate, proprietari decedați fără descendenți sau drepturi de proprietate moștenite etc.) și definirea unui cadru legal adecvat menit să ofere acțiuni concrete spre eficientizarea procesului de comercializare a terenurilor agricole. Aceasta ar crește valoarea lor colaterală și ar rezulta în posibilitatea finanțării într-un cadru de risc controlat pentru bancă.

La fel, se propune implementarea unui concept de „schimb de mărfuri” la nivel de țară, ceea ce ar face procesul de comercializare a culturilor de legume transparent și ar permite producătorilor primari să obțină producția finalizată la un preț comercial și să nu fie monopolizat. Aceasta poate lua forma unei platforme dedicate, B2B, unde pot fi plasate informațiile online cu privire la disponibilitatea stocului care urmează să fie vândut și prețul de achiziție al formatorului, ofertele companiilor de logistică, precum și banca, în calitate de actor în producție și proces de realizare, care ar finanța o relație B2B concretă între un producător și un formator. Ar fi perfect să fie integrat cu sistemul de documentare de plăți și tranzacții online / formalizarea transparentă a bazei contractuale etc.

Identificarea clienților la operațiunile cu numerar efectuate la bănci

- Pct. 15 lit. h) și Anexa nr. 1 (Elementele Ordinului de încasare a numerarului) din Hotărârea BNM nr. 78/2018 cu privire la aprobarea Regulamentului cu privire la operațiunile cu numerar în băncile din Republica Moldova prevede că retragerea numerarului de către clienți se efectuează doar în baza actului de identitate.

Conform art. 2 alin. (1) din Legea nr. 273/1994 privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, pașaportul cetățeanului Republicii Moldova se eliberează pentru a călători în străinătate, deci nu poate fi utilizat pe intern.

- Se solicită modificarea Regulamentului cu privire la operațiunile cu numerar în băncile din Republica Moldova, prin extinderea categoriilor de documente de identitate care pot fi prezentate de către clienți pentru identificare. În acest sens, considerăm oportun ca, ținând cont de practica din alte țări, să se permită identificarea clienților și pe baza pașaportului de străinătate și a permisului de conducere, având în vedere că ultimul din urmă de asemenea conține datele de identificare (codul IDNP al persoanei, poza etc).

Legea privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și a întreprinzătorilor individuali nr. 220 din 19.10.2007

- Art. 12 alin. (3) lit. c) liniuța 4, prevede că pentru înregistrarea succursalelor persoanelor juridice autohtone, se impune a indica numele și prenumele persoanei care exercită funcții de administrare a succursalei.

- Modificarea Art. 12 alin. (3) lit. c) liniuța 4 a Legii, astfel încât indicarea administratorului succursalei în Regulamentul succursalei persoanei juridice să fie doar *ca opțiune* dar nu obligație.

Legislația cu privire la organizarea și desfășurarea jocurilor de noroc, modificată în decembrie 2020

- Prin completarea Legii nr. 291/2016, Legii nr.114/2012, a Codului Penal RM cu noi prevederi în materia jocurilor de noroc, în particular, se interzice instituțiilor financiare și altor prestatori ai serviciilor de plată prestarea / acordarea serviciilor de plată, inclusiv plată electronică în condițiile Legii nr.114/2012, în favoarea persoanelor neautorizate să organizeze și să desfășoare pe teritoriul RM activități în domeniul jocurilor de noroc care constituie monopol de stat.

Astfel, prestatorii de servicii de plată ar urma să blocheze, să refuze tranzacțiile clienților ce efectuează plăți prin URL-le website-lor de profil jocuri de noroc neautorizate pe teritoriul RM, listate de către ASP.

O altă provocare generată de **Legea nr. 257/2020** este introducerea art. 97, lit. g) din Legea nr. 114/2012, prin care se consideră încălcarea a prestatorilor de servicii de plată „acordarea serviciilor de plată în favoarea persoanelor care desfășoară,

pe teritoriul Republicii Moldova, activități fără autorizația corespunzătoare, eliberată de organele competente, sau interzise de legislația în vigoare.”

De subliniat faptul că, un prestator de plată sau emitent de monedă electronică nu are, efectiv, capacitatea de a face astfel de verificări la fiecare tranzacție și să țină evidența prin solicitări către autorități vis-a-vis de fiecare tranzacție (solicitări ce nu sunt satisfăcute instant, dar examinate în termenele stabilite în legislație – de la 14 la 30 zile).

- Adoptarea acestor modificări legislative, fără consultări publice și fără un mecanism fiabil de implementare pune în sarcina prestatorilor serviciilor de plată niște obligații improprii, aducând un grad înalt de imprevizibilitate în afacerea acestora. Modul de executare și punere în aplicare de către instituțiile bancare a noilor norme nu este clară.

Se propune revizuirea acestor modificări și/sau implementarea în termene proximale a unor mecanisme alternative de descurajare a acestui tip de activități fără autorizare corespunzătoare.

Concomitent, solicităm exonerarea de răspundere a prestatorilor serviciilor de plată de orice angajamente în ceea ce ține de prevederile respective, pe perioada în care nu există o claritate asupra subiectului nominalizat, prin modificarea cadrului regulatoriu.

Se propune abrogarea modificărilor operate la art. 97 al Legii nr. 114/2012 ținând cont de incapacitatea prestatorilor de servicii de plată de a se conforma la o asemenea prevedere.

Totodată, formularea modificărilor aduse la art. 97 este foarte vagă și poate aduce diferite interpretări și, simultan, impune noi obligații neadecvate în activitatea prestatorilor de plată, ceea ce, la rândul său, contravine conceptului Directivei UE 2015/2366 (PSD2) care prevede prestarea serviciilor într-un cadru de reglementare clar și armonizat.

Elaborarea și reglementarea conceptului de "recipisă agricolă materială sau financiară"

- Completarea Codului Civil sau adoptarea unei legi speciale pentru implementarea conceptului de „recipisă agricolă”, ca reper putând fi modelul implementat în Ucraina, precum și necesitatea instituirii unui mecanism de autentificare notarială a recipisei agricole și investirea conceptului cu formula executorie.

Potrivit legislației ucrainene, recipisa agricolă este un document care stabilește obligația necondiționată a debitorului, garantată printr-un gaj al roadei viitoare, de a livra produse agricole sau de a plăti bani în condițiile specificate în aceasta.

O premisă pentru implementarea acestui concept, se referă la reducerea riscului de expunere la fluctuațiile prețurilor și ale cursului de schimb, întrucât recipisa agricolă permite fixarea prețurilor sau specificarea formulelor de recalculare a acestuia.

Recipisa agricolă stabilește obligația necondiționată a debitorului, de a furniza produse agricole sau de a plăti numerar în anumite condiții specificate de părți.

Pot solicita recipisa agricolă persoanele care dețin dreptul de proprietate asupra unui teren agricol sau dețin dreptul de a utiliza un teren pentru producția de produse agricole.

În cazul recipisei agricole, garanția pentru executarea obligațiilor de împrumut devine roada viitoare a debitorului. În cazul neexecutării obligațiilor contractuale, recipisa devine o procedură extra-judiciară de sancționare a debitorului, prin obținerea dreptului de proprietate asupra roadei viitoare a debitorului de către creditor, aceste creanțe fiind urmărite în mod prioritar față de celelalte.

Valoarea gajului nu trebuie să fie mai mică decât valoarea obligației garantate de recipisa agricolă. La data emiterii acesteia, roada viitoare a produselor agricole nu poate servi drept gaj decât pentru alte recipise agricole.

În cazul pieirii roadei, care este obiectul gajului, debitorul este obligat, de comun acord cu creditorul, să substituie gajul cu o altă formă echivalentă a acestuia. Acest fapt se consemnează în recipisa agricolă, contra semnăturii debitorului și creditorului.

Identificarea la distanță

- Ținând cont de gradul modest de utilizare a semnăturii electronice avansate la nivel național este necesară identificarea unei metode alternative de identificare a persoanei la distanță pentru a stimula digitalizarea interacțiunii clienților cu băncile/ prestatorii de servicii de plată nebancați.

Astfel, se constată lipsa unui cadru de reglementare prin care să se stabilească mecanisme de identificare a persoanelor la distanță prin mijloace video, prin implementarea soluțiilor de digital onboarding (eKYC).

- Introducerea unei noi modalități de identificare la distanță, utilizând mijloacele video va accelera procesul de digitizare și va influența la creșterea gradului de utilizare a serviciilor financiare online. În acest sens urmează să fie întreprinse următoarele măsuri:

- Identificarea autorității naționale responsabile de autorizarea soluțiilor de eKYC.
- Stabilirea unui cadru de reglementare privind utilizarea mijloacelor video pentru identificarea persoanei la distanță.
- Stabilirea normelor tehnice privind procedura de identificare a persoanei la distanță prin mijloace video.

În calitate de referință poate fi analizată practica României și anume Proiectul de Ordonanță de urgență privind identificarea persoanei la distanță utilizând mijloace video.

Sectorul de asigurări

- Deși s-au întreprins unele măsuri care vizează consolidarea capacității pieței și sporirea profesionalismului participanților (au fost adoptate acte ale autorității de supraveghere privind calitatea persoanelor cu funcții de răspundere ale asigurătorilor, auditul asigurătorilor etc.), Republica Moldova încă nu și-a câștigat încrederea în fața organelor de supraveghere externe, printre care Consiliul Birourilor în sistemul Carte Verde, care de 20 de ani menține un statut special de supraveghere în privința Moldovei.

De asemenea, rămân în continuare preocupări în ceea ce privește punerea în aplicare a reglementărilor referitoare la transparența structurii acționariatului, respectarea normelor de prudență și calitatea activelor ce acoperă rezervele de asigurare.

- Se recomandă autorităților competente întreprinderea următoarelor măsuri:

- Consolidarea autorităților care trebuie să urmărească și să asigure respectarea indicatorilor de solvabilitate, lichiditate și calitate a activelor care acoperă rezervele de asigurare conform normelor legale, inclusiv asigurarea faptului că auditul companiilor de asigurări în scopuri financiare și în scop de evaluare a conformității cu reglementările în domeniul prevenirii spălării banilor (AML) se face de către companii de audit recunoscute la nivel internațional.

- Promovarea și asigurarea transparenței la dezvăluirea informațiilor privind indicatorii ce țin de stabilitatea financiară a participanților la piața asigurărilor conform legislației în vigoare, inclusiv respectarea principiului de acces la informații despre situația financiară a asigurătorilor pentru consumatorii produselor de asigurare, impuse prin prevederile pct. 5 și 6 din Regulamentul cu privire la dezvăluirea de către participanții profesioniști pe piața financiară nebancați a informației privind acordarea serviciilor (aprobat prin Hotărârea CNPF nr. 8/6 din 26.02.2010).

- Asigurarea implementării cerințelor legale referitoare la respectarea de către asigurători a normelor de prudență, transparența structurii acționarilor și guvernarea corporativă în societățile de asigurări, impuse prin prevederile art. 30 și 31 din Legea nr. 407 din 21.12.2006 cu privire la asigurări și pct. 5 și 6 din Regulamentul cu privire la dezvăluirea de către participanții profesioniști pe piața financiară nebancați a informației privind acordarea serviciilor (aprobat prin Hotărârea CNPF nr. 8/6 din 26.02.2010).

- Adaptarea cadrului legal local la normele internaționale și crearea condițiilor pentru emiterea prin mijloace electronice a produselor de asigurare, prin completarea Codului Civil al Republicii Moldova, de exemplu art. 1830 din acesta.

DESPRE FIA

Asociația Investitorilor Străini (FIA), este o asociație non-profit din Republica Moldova, fondată în septembrie 2003 de către 8 investitori străini, cu sprijinul OCDE, prin intermediul unui proiect ce avea drept scop stimularea reformelor și ameliorarea mediului de afaceri din țările din Europa de Sud-Est. Este prima Asociație apolitică și non-profit, formată din societăți cu capital străin, care activează în Republica Moldova.

Asociația numără printre membrii săi cele mai mari companii cu capital străin din țară, care au venit de pe piețe cu practici, culturi și experiențe diferite de desfășurare a afacerilor, dar care oferă o mare varietate de bunuri și servicii, acoperind majoritatea domeniilor de activitate din economia țării – industrie, automotive, comerț și distribuție, agricultură și vinificație, telecomunicații și IT, medicină și farmaceutică, consultanță, asigurări și servicii bancare, etc.

Obiectivele Asociației sunt:

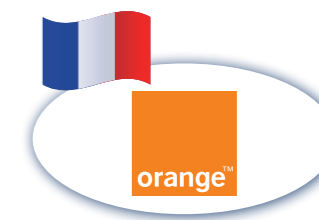
- reprezentarea și promovarea opiniilor membrilor săi, atât pentru apărarea intereselor comune, cât și pentru atragerea unor noi investiții;
- cooperarea cu autoritățile publice din Republica Moldova pentru depășirea dificultăților și obstacolelor care ar putea exista în relațiile cu investitorii străini;
- apărarea intereselor comunității internaționale de afaceri din Republica Moldova;
- informarea membrilor Asociației, și nu numai, despre climatul investițional din țară;
- informarea potențialilor investitori despre experiența membrilor FIA, etc.

Misiunea principală a Asociației este facilitarea dialogului dintre factorii de decizie relevanți și investitorii străini pentru crearea unui mediu investițional sănătos.

FIA este :

- prima și unica Asociație de business ce reprezintă strict companiile cu Investiții Străine Directe;
- membri cu o reputație impecabilă și o prezență solidă pe piața Republicii Moldova;
- un angajament ferm în promovarea reformelor pentru un mediu investițional sănătos, atragerea investițiilor străine în economia Republicii Moldova și un dialog deschis cu autoritățile publice;
- alianță unică a celor mai mari și prestigioși investitori strategici ai țării, investitori în afara politicii și concurenței.

FIA reprezintă interesele membrilor săi în diverse structuri, precum: Consiliul Economic pe lângă Prim-Ministrul Republicii Moldova, Consiliul Consultativ pe lângă Ministerul Finanțelor, Consiliul Consultativ al Serviciului Vamal, Consiliul Consultativ al Serviciului Fiscal de Stat, Confederația Națională a Patronatelor din Republica Moldova, Comisia parlamentară, Grupul de lucru al Comisiei de Stat pentru Reglementarea Activității de Întreprinzător (“Ghilotina”), Consiliile de soluționare a disputelor pe lângă organele de control, etc.

Str. Timiș 19, of. 301, MD-2009
Chișinău, Republica Moldova
Telefon: +373 22 24 43 17; +373 22 24 03 72
Internet: www.fia.md
E-mail: office@fia.md